

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Felinoterapie v domovech pro seniory v Jihočeském kraji

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program: **SOCIÁLNÍ POLITIKA A SOCIÁLNÍ PRÁCE**

Autor: Jana Schaffelhoferová

Vedoucí práce: PhDr. Lenka Motlová, Ph.D.

České Budějovice 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem Felinoterapie v domovech pro seniory v Jihočeském kraji jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské/diplomové práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 9. 8. 2021

.....

Schaffelhoferová Jana

Poděkování

Děkuji vedoucí práce PhDr. Lence Motlové, Ph.D. za odborné vedení a poskytnuté rady. Dále děkuji všem účastníkům rozhovorů za jejich čas a vstřícnou spolupráci. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině za podporu.

Felinoterapie v domovech pro seniory v Jihočeském kraji

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na poskytování felinoterapie v domovech pro seniory v rámci Jihočeského kraje. Cílem práce je zjistit, jakým způsobem (druhy, formy, metody, techniky, pomůcky, financování, personální zajištění, vedení dokumentace, zapojení sociálního pracovníka) je poskytovaná felinoterapie v domovech pro seniory. Dílčím cílem je zjistit přínos felinoterapie z pohledu pracovníků poskytující zooterapii.

Teoretická část definuje důležité pojmy dané problematiky. V praktické části jsou interpretovány výsledky výzkumného šetření. Zvolena byla kvalitativní výzkumná strategie. Použita byla metoda dotazování a technika polostrukturovaný rozhovor. Zkoumaný soubor tvořili 4 informanti poskytující felinoterapii v domovech pro seniory, kteří byli vybráni účelovým kvótním výběrem. Získané informace z rozhovorů byly analyzovány pomocí otevřeného kódování. Získané kódy se členily do kategorií, z kterých se následně vytvářela schémata.

Z výzkumného šetření vyplynulo, že felinoterapie se poskytuje pouze ve dvou domovech pro seniory v Jihočeském kraji. Využívané metody v rámci domovů pro seniory jsou aktivity za pomoci zvířat a terapie za pomoci zvířat. Přínos je z pohledu pracovníků poskytující felinoterapii spatřován zejména z psychosociální a fyzické stránky. Felinoterapie především napomáhá ke zlepšení psychického stavu a umožňuje častější sociální kontakt. Z hlediska fyzické stránky felinoterapie slouží jako podpůrný rehabilitační prostředek.

Bakalářská práce zmapovala, v jaké míře se poskytuje felinoterapie v Jihočeském kraji a bude sloužit jako zdroj informací, které mohou využít například dobrovolníci či domovy pro seniory. Dále tato práce může zvýšit povědomí široké veřejnosti.

Klíčová slova:

felinoterapie, zooterapie, senior, stárnutí, domov pro seniory

Felinotherapy in Nursing Homes in the South Bohemian Region

Abstract

The bachelor thesis focuses on the provision of felinotherapy in retirement homes in the South-Bohemian region. The aim of the thesis is to find out in which way (types, forms, methods, techniques, utilities, financing, staffing, documentation management, involvement of a social worker) felinotherapy is provided in retirement homes. The sub-objective aims to find out the benefit from the point of view of workers providing zootherapy.

The theoretical part defines major terms of the particular issue. In the practical part are interpreted results of the exploratory survey. For the survey was chosen a qualitative investigative strategy, a method of interviewing, and a technique of semi-structured interview. The examined sample consisted of 4 informants providing felinotherapy in retirement homes, who were chosen by purposive quota sampling. Information obtained from interviews were analysed via open coding. Acquired codes were divided into categories from which were subsequently formed schemes.

The exploratory survey revealed that felinotherapy is provided only in two retirement homes in the South-Bohemian region. Used methods in nursing homes are activities with animals and therapies with the help of animals. The benefit is from the perspective of workers providing felinotherapy seen mainly from the psychosocial and physical sides. Felinotherapy especially helps to better psychical condition and enables more frequent social interaction. From the physical side, felinotherapy serves as a supportive rehabilitation device.

The bachelor thesis charted the degree of provision of felinotherapy in the South-Bohemian region, and it will be served as a source of information that can be used for example by volunteers or retirement homes. Further, the thesis may increase the awareness of the general public.

Keywords:

Felinotherapy, zootherapy, senior, ageing, retirement home

Obsah

ÚVOD	8
1. ZOOTHERAPIE	9
1.1. Vymezení pojmu zooterapie	9
1.2. Historie zooterapie	10
1.3. Zooterapie dle metody.....	11
2. FELINOTERAPIE	14
2.1. Definice felinoterapie.....	14
2.2. Domestikace kočky	15
2.3. Výběr kočky pro felinoterapii	15
2.4. Plemena pro felinoterapii	16
2.5. Felinoterapie v České republice	19
2.6. Formy felinoterapie	20
3. FELINOTERAPIE U SENIORŮ	22
3.1. Stárnutí a stáří	22
3.2. Domov pro seniory.....	23
3.3. Felinoterapie v domovech pro seniory	25
3.3.1. Podmínky poskytování felinoterapie.....	25
3.3.2. Formy felinoterapie u seniorů	26
3.3.3. Přínos felinoterapie.....	27
4. CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	28
4.1. Cíl.....	28
4.2. Výzkumné otázky.....	28
5. METODIKA	29
5.1. Výzkumná strategie.....	29
5.2. Metody a techniky sběru dat	29
5.3. Výzkumný soubor	29
5.4. Realizace výzkumu	30
5.5. Etické aspekty výzkumu	31
6. VÝSLEDKY	33
7. DISKUZE	47
8. ZÁVĚR	52

9. SEZNAM LITERATURY A ZDROJŮ	53
10. SEZNAM PŘÍLOH.....	58

ÚVOD

Když jsem se rozhodovala, jaké bude téma mé bakalářské práce, měla jsem jasnou myšlenku, chtěla jsem se věnovat problematice felinoterapie, jelikož mě od útlého věku provází láska ke zvířatům a možnost propojení této oblasti se sociální prací je pro mě velmi atraktivní záležitostí. A právě proto je téma mé bakalářské práce „Felinoterapie v domovech pro seniory v Jihočeském kraji“.

Tato forma zooterapie není stále v České republice příliš známá. Prostřednictvím této bakalářské práce bych chtěla více osvětlit základní podmínky poskytování felinoterapie a touto formou přiblížit problematiku i široké veřejnosti. Zařazení felinoterapie do domovů pro seniory má velmi pozitivní vliv, a to především u seniorů, kteří se cítí osamělí či nepotřební, nebo jim schází optimismus do života, právě felinoterapie jakožto aktivizační prvek pomáhá tyto nelibé pocity u seniorů překonávat.

První část bakalářské práce bude obsahovat teoretické poznatky dané problematiky. V první kapitole teoretické části vymezím pojem zooterapie, historické pozadí a rozdělení dle metody. Druhá kapitola bude zaměřena na felinoterapii, bude zde popisována domestikace kočky, vhodný výběr kočky, využívaná plemena, formy a vývoj felinoterapie v rámci České republiky. Poslední kapitola bude pojednávat o poskytování felinoterapie v domovech pro seniory, zde budou vysvětleny základní pojmy týkající se seniorské populace, popsán pojem domov pro seniory, formy felinoterapie využívané zejména u seniorů a vysvětlen přínos v souvislosti s touto cílovou skupinou.

V praktické části bakalářské práce bude popsán cíl a výzkumné otázky, zvolena bude kvalitativní výzkumná strategie, budou uvedeny metody a techniky sběru dat, definován výzkumný soubor, uvedena realizace výzkumu a etika výzkumu. Dále budou v této části prezentovány výsledky výzkumu, které budou zjištěny z polostrukturovaných rozhovorů. Následovat bude diskuze, ve které dojde ke shrnutí získaných výsledků, které budou porovnány s odbornou literaturou a doplněny vlastním názorem autorky. V závěru budou zhodnoceny výsledky vyplývající z této bakalářské práce a uvedeny možnosti využití výsledků pro praxi.

1. ZOOTERAPIE

V první kapitole mé bakalářské práce se zaměřím na pojem zooterapie. Uvedu zde několik definic, popíšu historický vývoj a základní dělení dané problematiky.

1.1. Vymezení pojmu zooterapie

Bicková a Prokopová (2020) vymezují zooterapii jako intervenci za asistence zvířat (AAI), tento výraz je dle nich mnohem přesnější a výstižnější než označení zooterapie, ovšem toto označení se stále v českém prostředí hojně používá. Dále tyto autorky uvádějí, že není zcela jednoduché zooterapii jednoznačně definovat, jelikož tento termín je v mnoha případech popisován odlišně a to jak po terminologické stránce, tak i po legislativní stránce. Klech (2014) se shoduje s těmito autorkami a také uvádí, že terminologie je velice roztříštěná, v našem jazyce se nejčastěji můžeme setkat s pojmy jako zooterapie, animoterapie, animalterapie či zoorehabilitace.

Tvrdá (2020) popisuje, že terapeut za odborného vedení zvířete a nejrůznějších úkonů a dovedností pozitivně ovlivňuje bio-psycho-socio-spirituální model jedince. Dále tato autorka také zmiňuje, že pokud se zooterapie provádí na odborné úrovni, tak je nedílnou součástí sociálních služeb, vzdělávacího procesu, ozdravného procesu a krizové intervence. Zooterapii můžeme také definovat jako dynamický vztah mezi člověkem a zvířetem, který je provázán vzájemným poutem, je oboustranně zdraví prospěšný a přispívá k celkové pohodě daného jedince (Pet Partners, 2019). Další z definic říká, že náplní zooterapie jsou pedagogické, psychologické a sociálně-integrační aktivity za pomoci zvířat, tyto interakce jsou vhodné pro děti, dospívající, dospělé a seniory (ESAAT, © 2021).

V neposlední řadě můžeme zooterapii chápat jako, „*...pozitivní až léčebné působení zvířete na člověka. Ať už nám jde o zlepšení paměti, motoriky, komunikace nebo zmírnění stresu, je zde zvíře vždy v roli prostředníka, tzv. koterapeuta.*“ (Freeman, 2007, s. 30). V zooterapii se využívají nejrůznější metody, formy, techniky a k aplikování metodických postupů je kompetentní zooterapeut se svým zvířetem, osoba zooterapeuta je zodpovědná za celý průběh terapie, zvíře je v tomto procesu neopomenutelným partnerem a je nezbytně nutné, aby s ním měl zooterapeut bezpečný a zdravý vztah (Tvrdá et al., 2017).

1.2. Historie zooterapie

Klech (2014) uvádí, že zvířata se využívala k pomoci lidem již od dob domestikace. Lacinová (2007) popisuje, že velký význam na soužití člověka a zvířete byl kladen již v dobách starověkých civilizací, zvířata zde byla uctívána jako bohové, především se jednalo o psy a kočky. Tato autorka dále uvádí, že člověk si brzy začal všimnout léčebných schopností zvířat, která mohou aktivovat pozitivní emoce a jejich přítomnost působí antistresově. Bicková a Prokopová (2020) uvádí, že písemné záznamy jsou známy již od 8. století, kdy se zvířata využívala k terapeutickým účelům a zařazovala se do řady léčebných zařízení. Autorka Lacinová (2007) se v tvrzení shoduje a dále uvádí, že v tomto století se v belgickém městě Gheel zooterapie využívala u zdravotně postižených. Dle Bickové a Prokopové (2020) byla snaha v 18. století zooterapii praktikovat více cíleně a proto v Anglii vznikla klinika (York Retreat), kde pacienti kliniky byli duševně nemocní a měli možnost se účastnit nových aktivizačních metod.

Svobodová (2010) popisuje, že asistence za pomoci zvířat se dostala do popředí, když americký psychiatr B. M. Levinson zjistil, že pes může být výborným pomocníkem při terapiích s dětmi. Bicková a Prokopová (2020) uvádí, že velký rozmach zooterapie nastal především v 80. a 90. letech dvacátého století, docházelo k postupné profesionalizaci, stanovila se přesná metodika a začaly se ve větší míře vydávat publikace. Tyto autorky také uvádějí, že první organizace, která zpracovala standardy praxe a ucelený trénink k zooterapii byla Pet Partners, která vznikla roku 1977 v USA. Dalším důležitým milníkem byl vznik organizace International Association of Human-Animal Interaction Organizations (IAHAIO), jejímž účelem je rozvoj výzkumu a aktivity spojené s terapií za asistence zvířat (Klech, 2014). Bicková a Prokopová (2020) uvádějí, že po vzniku IAHAIO se více zařazovala zvířata do terapeutických procesů. Lacinová (2007) se shoduje a dodává, že aplikace zooterapie probíhala především formou tzv. návštěvního programu, který spočíval v nasazování zvířat do domovů pro seniory, nemocnic, dětských domovů, psychiatrických léčeben apod., tato intervence byla zatím méně organizována. V roce 2004 vznikla organizace European Society for Animal Assisted Therapy (ESAAT) s cílem sjednotit standardy jednotlivých evropských organizací a spolků zabývajících se zooterapií a to zejména co se týče přípravy, atestací a udělování certifikátů zooterapeutům (Klech, 2014).

Bicková a Prokopová (2020) popisují, že tento obor se začal více systematicky rozvíjet a zvířata se kontrolovaně zapojují do terapií až v dnešní době, vznikají nejrůznější organizace, dílčí výzkumy, nové publikace a toto vše napomáhá k rozvoji zooterapie na odborné úrovni. Klech (2014) uvádí, že s rozvojem zooterapie vznikají také studijní programy, v České republice je zooterapie přednášena jako předmět na řadě univerzit, například na Jihočeské univerzitě, Masarykově univerzitě a dalších. Dále tento autor popisuje, že poznatky o zooterapii se stále více propojují s ostatními vědními obory a to zejména s psychologií, sociologií, psychiatrií, všeobecnou a speciální pedagogikou, gerontologií a gerontopsychiatrií.

1.3. Zooterapie dle metody

Zooterapii můžeme terminologicky rozlišit podle toho, zda je poskytována s terapeutickým účelem, nebo zda se jedná jen o rekreační intervenci (Bicková a Prokopová, 2020). Tyto autorky popisují, že metody zooterapie mají rehabilitační, vzdělávací, terapeutický a aktivizační charakter. Dle toho jakou zakázku s klientem uzavřeme, tak se zvolí i metoda, která musí naplňovat klientovo potřeby (Tvrdá, 2020). Tato autorka popisuje následující příklad, pokud vedoucí sociálního úseku v domově pro seniory požádá zooterapeuta o docházení do zařízení s účelem zlepšit klientům náladu či popovídat si o zvířatech, tak ze zakázky vyplývá, že se jedná o metodu AAA. Organizace International Association of Human-Animal Interaction Organization (IAHAIO) sestavila v roce 2013 pracovní skupinu, která je složena z odborníků mající znalosti v oblasti interakce člověka se zvířetem, díky tomuto počínu byla jasně zakotvena terminologie metod zooterapie a dalších pravidel pro aplikování tohoto oboru (White Paper, 2014-2018).

Chtěla bych se také zmínit o oboru, který se nazývá Zvíře v sociální práci neboli Animals-assisted social work (AASW). V České republice je AASW poměrně novým trendem, jedná se o začlenění zvířete do oblasti sociální práce (Thelenová a Tvrdá, 2020). V zahraničí se tento obor vyučuje na univerzitě v Denveru nebo na Michiganské státní univerzitě (Tvrdá et al., 2017). U nás nabízí dílčí vzdělávání v tomto oboru organizace ELVA HELP z.s. (Tvrdá, 2020). V rámci oboru se pracuje se speciálně vytrénovaným zvířetem, které vede multidisciplinárně vzdělaná osoba (Tvrdá, 2020). Tento obor je vázán přímo na sociální služby a tím pádem i na zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, je tedy nutné, aby osoba, která bude poskytovat metody vztahující

se k oboru AASW byla buď sociálním pracovníkem, nebo alespoň pracovníkem v sociálních službách (Tvrdá et al., 2017). Dále je nezbytné absolvování zooterapeutického vzdělání (Thelenová a Tvrdá, 2020). Obor v sobě zahrnuje zatím šest vymezených oblastí a těmi jsou: aktivace se zvířetem, zooterapie, pet-terapie, zvířekoterapeut, asistenční zvíře a výzkum (Tvrdá, 2020).

a) *Intervence za asistence zvířat*

AAI (Animal Assisted Intervention)

Dokument White Paper (2014-2018), který vydala IAHAIO (International Association of Human-Animal Interaction Organization), uvádí rozdělení metod přijímaných světovými organizacemi. Dle tohoto dokumentu Animal Assisted Intervention (AAI) v sobě zahrnuje metody AAA, AAT, AAE i AAC, která je zařazena teprve od roku 2018, dále také obsahuje AACR. V rámci intervence jsou zvířata začleňována do oblasti zdravotnictví, pomáhajících profesí (např. sociální práce), vzdělávacích aktivit a to především s účelem, aby se dosáhlo určitého terapeutického záměru (White Paper, 2014-2018).

b) *Aktivity za pomoci zvířat*

AAA (Animal Assisted Activities)

Autorka Tvrdá (2020) uvádí, že touto metodou lze spontánně a nevědomě docílit u klientů psychosociálních či fyziorehabilitačních pozitivních změn. Freeman (2007) popisuje, že metoda se vyznačuje přirozeným kontaktem mezi člověkem a zvířetem, jde zde především o zlepšení kvality života, podporu přirozeného rozvoje, zdokonalení sociálních dovedností a hlavním cílem by měla být celková aktivizace klienta. Dle autorek Bickové a Prokopové (2020) nejsou přesně stanoveny léčebné cíle, AAA poskytují ve velké míře dobrovolníci, kteří musí projít určitým tréninkem a absolvovat nejrůznější přednášky. Dle těchto autorek se nevyklučuje spolupráce s poskytovateli zdravotních, sociálních či vzdělávacích služeb. Dále tyto autorky uvádějí, že týmy dobrovolníků navštěvují zařízení sociálních služeb, školská zařízení a zdravotnická zařízení.

c) *Terapie za pomoci zvířat*

AAT (Animal Assisted Therapy)

Tvrdá (2020) popisuje, že metoda je z pozice terapeuta zcela cílená, terapeut pracuje se zvířetem takovým způsobem, aby u klientů vyvolal žádoucí reakce a změny. Freeman (2007) uvádí, že prostřednictvím této terapie má dojít k pozitivní změně psychického a fyzického stavu u klientů. Tato autorka také popisuje, že AAT je součástí léčebného plánu nebo rehabilitace. Bicková a Prokopová (2020) se shodují a dále doplňují, že je zapotřebí znát léčebný proces klienta, jelikož se terapie sestavuje individuálně pro konkrétní osobu či skupinu, je zde kladen důraz na rozvoj kognitivních, sociálních, emocionálních a fyzických schopností. AAT slouží jako podpurná léčba, která má příznivý vliv na zdraví a kvalitu života (Çakici a Kök, 2020). Metodu provozují odborně vzdělaní terapeuti, kteří působí v oblasti zdravotnictví, školství nebo sociální práce (White Paper, 2014-2018).

d) *Vzdělávání za pomoci zvířat*

AAE (Animal Assisted Education)

Tvrdá (2020) uvádí, že u této metody je důležité znát klientovu diagnózu, jelikož je dopředu ujednan plán jaké výstupy bude mít terapie. Freeman (2007) popisuje, že cíleným a zároveň přirozeným kontaktem se zvířetem je klient veden edukativní formou ke zlepšení výchovných návyků a sociálních dovedností. Dále také dochází k mnoha pozitivním změnám na úrovni kognitivní a fyziorehabilitační (Tvrdá, 2020). Bicková a Prokopová (2020) doplňují, že metodu provádějí osoby v oblasti pedagogiky, musí disponovat znalostmi v oblasti zooterapie. Metoda je zaměřena především na akademické cíle, pokroky se u žáků zaznamenávají a jsou měřitelné (White Paper, 2014-2018).

e) *Krizová intervence za pomoci zvířat*

AACR (Animal Assisted Crisis Response)

Tvrdá (2020) popisuje, že AACR může být osobní nebo v rámci integrovaného záchranného systému, tato metoda vyžaduje znalost anamnézy a diagnózy klientů v souvislosti s mimořádnou událostí. Freeman (2007) uvádí, že metoda je zaměřena

na zmírnění stresové situace a odbourání psychických a fyzických následků, náplň intervence se odvíjí od druhu krizové situace. Bicková a Prokopová (2020) doplňují, že krizová intervence za pomoci zvířat je také k dispozici osobám, které jsou členy integrovaného záchranného systému. Dle těchto autorek je metoda užitečná především při navázání prvního kontaktu v krizové situaci, klientova pozornost se odkloní na nestresové podněty a komunikace je posléze jednodušší. Freeman (2007) popisuje, že jde o velmi náročnou terapeutickou práci, důležitá je dobrá znalost psychologie a nutností je proškolení v rámci systému integrovaných záchranných složek, využívají se zde nejrůznější psychologické metody.

f) *Koučování a poradenství za asistence zvířat*
AAC (Animal Assisted Coaching)

Bicková a Prokopová (2020) uvádějí, že metoda je poskytována trenérem, který je profesionálně vyškolen či konzultantem s odbornými znalostmi. Osoby, které poskytují AAC, by měly mít licenci (White Paper, 2014-2018). Koučování a poradenství za asistence zvířat je cílená, plánovaná a strukturovaná metoda, která se zaměřuje na osobní růst, zdokonalení sociálních dovedností a na zvládání sociálně-emočního fungování klienta (White Paper, 2014-2018). Dle autorek Bickové a Prokopové (2020) je zlepšení v rámci intervence měřitelné a zaznamenává se do dokumentace.

2. FELINOTERAPIE

2.1. Definice felinoterapie

Pojem felinoterapie je složen ze dvou slov – *felis* neboli latinsky kočka či kočičí a *terapie*, doslovný překlad tedy znamená „kočičí terapie“ (Klech, 2014). „*Felinoterapie je psychosociální a rehabilitační metoda podpory zdraví využívající léčebné pozitivní působení kočky na člověka. Kočka motivuje k uzdravení, odpočinku nebo stabilizaci nynějšího stavu.*“ (Krahulcová, 2016, s. 285)

Význam felinoterapie spočívá v tom, že klientům přináší příjemné prožitky a zároveň může mít terapeutický účel (Hypšová et al., 2020). Tato terapie pomáhá k léčbě nebo podpoře zdraví prostřednictvím pozitivního kontaktu mezi zvířetem a člověkem,

spočívá v podpůrné léčbě především somatických a psychických poruch (Svobodová, 2010). Dále přispívá ke zlepšení hrubé a jemné motoriky, čehož se dosahuje obvyklou péčí o kočku, například hlazením, kartáčováním, hraním s hračkami, krmením (Gradiánová a Hejrová, 2015). Kočky mají obecně vrozenou empatii a intuici, právě tyto dvě osobnostní vlastnosti jsou klíčové při této terapii (Krahulcová, 2016).

2.2. Domestikace kočky

Seidlová (2009) popisuje, že první známky domestikace můžeme zaznamenat ve starém Egyptě, kde měly kočky významné postavení, byly uctívány, balzamovány a pochovány na kočičích hřbitovech. Seidlová (2009) dále uvádí, že zabít kočku se trestalo a byl přísný zákaz tato zvířata vyvážet z Egypta. Autorka také popisuje, že soužití bylo zpočátku spíše pragmatické, kočky lovily hlodavce u sil plných obilí a postupem času se z tohoto společenství vytvořilo pevné soužití. Polemizuje se, zda domestikace neprobíhala již mnohem dříve a to v období neolitického Kypru či Turecka přibližně 7500 tisíce př. n. l., nicméně tyto informace nejsou dostatečně podloženy (Sůvová a Malivánková Wasková, 2011). Tyto autorky též popisují, že kočka domácí (*Felis catus*) pochází ze starověkého Egypta, dále se šířila po severní Africe a přilehlých oblastech a to zejména kvůli mořeplavcům, až v 6. století př. n. l. se dostala do evropských zemí. Klech (2014) dále uvádí, že kočky byly uctívány i v Indii, Číně a Asii. Začátkem středověku byly kočky již běžným domácím mazlíčkem (Sůvová a Malivánková Wasková, 2011). V souvislosti s čarodějnickými procesy neměly kočky příliš výhodné postavení, byly spojovány se symbolem ďábla a všeho zlého, došlo téměř k jejich vyhubení (Kočky, poznáváme a určujeme, 2009). Dále se v knize uvádí, že jedinou záchranou těchto tvorů byli mlynáři, jelikož ocenili jejich záslužnou službu v sýpkách. Klech (2014) se s tímto shoduje a dále doplňuje, že výjimkou byla pravoslavná církev, která tolerovala přítomnost koček jako jediného zvířete uvnitř klášterů. Dnes jsou kočky jedním z nejoblíbenějších domácích mazlíčků a počtem předčily dokonce i psy, v českých domácnostech se odhadem nachází 1,6 milionu koček (Seidlová, 2009).

2.3. Výběr kočky pro felinoterapii

Metodika výběru správné kočky prošla znatelným vývojem, zpočátku se nekladl nijak velký důraz na plemeno ani na welfare (ochranu pohody) kočky, v mnoha případech se využívaly kočky z útulků (Hypšová et al., 2020). Tyto autorky uvádějí, že až v 80. letech minulého století se začala více zohledňovat bezpečnost klientů, zejména se řešilo

ohrožení klientů z důvodu zavlečení infekcí či parazitů, dále také pracovníci útulků upozorňovali na fakt, že mladá zvířata mohou mít z návštěv cizího prostředí trauma. Tyto autorky také dále popisují, že s ohledem na vzniklá rizika organizace Delta Society (dnes Pet Partners) roku 1996 stanovila standardy praxe AAA a AAT.

Důležité je zohledňovat pro jako cílovou skupinu bude felinoterapie určena (senioři, děti, duševně či tělesně postižení apod.), dále také jakým způsobem bude poskytována, zda terapeut se zvířetem ke klientovi dochází, nebo zda je zvíře v trvalém soužití s klientem (Kohoutová a Gardiánová, 2013). Svobodová (2010) uvádí, že pro felinoterapii je nezbytné, aby kočka byla zvyklá na kontakt s cizími lidmi. Tato autorka zdůrazňuje povahové rysy kočky, vybraný jedinec by měl být klidný, vstřícný a vyrovnaný. Dle autorky je vhodnější využívat kastrované kocoury, ale kočky rozhodně při felinoterapii netvoří žádnou výjimku. Kohoutová a Gardiánová (2013) uvádějí, že je důležité, aby byla kočka zcela zdravá, očkovaná, odčervená a pravidelně testovaná na přenosné infekce. Tyto autorky dále doplňují, že u zvířat, která se pohybují venku, je obzvlášť důležité dbát na kontrolu zdravotního stavu.

Kadlecová (2011) uvádí, že není nijak podstatné při výběru kočky posuzovat plemeno, věk či pohlaví. Tato autorka tvrdí, že mnohem zásadnější je zdravotní stav, což souvisí s dobrou péčí o kočku a dobrou povahou, která se formuluje socializací především od 3. do 8. týdne života kočky. Hypšová (2007) se shoduje s tím, že plemeno při výběru není až tak zásadní a dále uvádí, že mnohem důležitější je souhra kočky a felinoterapeuta. Svobodová (2010) popisuje, že od tří měsíců se začíná teprve s výcvikem a až od jednoho roku je možné kočku využívat při felinoterapii. Tomaszewska et al. (2017) se shodují a uvádějí, že terapeutická kočka by měla být jedinec starší jednoho roku se zdravým temperamentem. Oproti tomu Kadlecová (2015) uvádí, že ideální je felinoterapii začít praktikovat zhruba s tříměsíčním kotětem, podotýká, že takto mladý jedinec si snadněji navykne na cestování, cizí prostředí a na kontakt s lidmi. Svobodová (2010) doplňuje, že není stanovena horní hranice věku kočky, především ale záleží na kondici každého jedince.

2.4. Plemena pro felinoterapii

Jak by mělo vypadat ideální plemeno kočky pro felinoterapii, není vůbec jednoznačně určeno, každý preferuje trochu odlišné znaky, co se týká vzhledu, velikosti, věku, hlasového projevu, temperamentu či délky srsti (Hypšová et al., 2020). Tato autorka

uvádí, že je důležité se spíše při výběru zaměřit na poskytovaný druh felinoterapie, věkovou skupinu a případně i zohledňovat klientův handicap. Hypšová (2019) se zmiňuje, že stále dosti převládá mylný názor, že nejvhodnějším plemenem je ragdoll, toto plemeno bylo v České republice při zrodu felinoterapie velmi využíváno, proto je stále takto vyzdvihováno. Dle této autorky nelze určit, zda je některé plemeno více či méně vhodné k činnosti v této oblasti. Kadlecová (2011) uvádí, že se často používají kočky sibiřské, siamské, britské, ale i kočky domácí. Hypšová et al. (2020) varují, že u koček domácích je riziko větší temperamentnosti a nezávislosti, ovšem pokud je správně provedena socializační fáze, může kočka domácí také tvořit úspěšný tým. V textu níže uvádím nejčastější výčet plemen vhodných pro felinoterapii.

a) Ragdoll

Plemeno ragdoll se jinak také označuje jako „hadrová panenka“, toto pojmenování plemeno obdrželo kvůli svému uvolněnému svalovému tonusu (Kadlecová, 2011). Je to jedno z největších plemen koček, mají původ v Kalifornii, kde byly tyto kočky vyšlechtěny v 60. letech 20. století (Hypšová et al., 2020). Jsou to velice mírumilovné kočky, zcela důvěřují lidem, jsou fixované na svého majitele, oddané a snadno učenlivé i na povely (Kohoutová a Gardiánová, 2013). Mají středně dlouhou srst, což ovšem může být trochu problémové v období línání (Svobodová, 2010).

b) Mainské mývalí kočky

Mainské mývalí kočky jsou původem z Ameriky, celosvětově se jedná o největší plemeno koček, úplná dospělost se odhaduje okolo čtyř let zvířete (Hypšová et al., 2020). Vzhledem k tomu, že toto plemeno dospívá až ve vyšším věku, tak se dá předpokládat, že oplývá velmi dlouho hravou povahou a větším temperamentem, další předností je také vysoká inteligence (Hypšová, 2019). Mainské mývalí kočky bývají poněkud teritoriální, tudíž může nastat problém při přesunu do jiného prostředí, dále může být také pro některé klienty nekomfortní velká hmotnost tohoto plemene (Hypšová et al., 2020).

c) Britské kočky

Britské kočky jsou též velmi oblíbené, jejich původ jak již název napovídá je ve Velké Británii, zde byly přibližně kolem roku 1900 vyšlechtěny, vyznačují se mohutností a zavalitou stavbou těla (Hypšová et al., 2020). K felinoterapii je plemeno velice vhodné díky své klidné a vyrovnané povaze, jejich celkový vzhled připomínající medvídku přímo vybízí k mazlení (Svobodová, 2010). Jako určitou výhodu můžeme brát i fakt, že britské kočky nemají problém se soužitím s jinými zvířaty (Kohoutová a Gardiánová, 2013).

d) Sibiřské kočky

Jedná se o kočky většího vzrůstu a jsou považovány za ruské národní plemeno (Svobodová, 2010). Kočky těchto plemen jsou přátelské k lidem, i když jsou poněkud nezávislé a mírně temperamentní (Hypšová et al., 2020). Poměrně často navazují blízký vztah s majitelem, proto je důležité, aby byl součástí felinoterapeutického týmu (Kohoutová a Gardiánová, 2013). Sliny sibiřských koček údajně obsahují mnohem méně alergenů než u jiných plemen, bohužel toto tvrzení není zatím nijak podloženo (Hypšová, 2019).

e) Norské lesní kočky

Pocházejí ze Skandinávského poloostrova, vyznačují se polodlouhou hustou srstí, dospělost nastává u těchto koček zhruba ve dvou letech, povahově jsou tyto kočky vyrovnané, odolné a milují kontakt s lidmi, ale občas mají rády svůj klid a udržují si určitý odstup (Hypšová et al., 2020). Toto plemeno se u nás začalo rozšiřovat až kolem roku 2010 (Kohoutová a Gardiánová, 2013). Norské lesní kočky jsou velmi aktivní a společenské až do vysokého věku a nedělá jim problém soužití se psy (Hypšová et al., 2020).

f) Perské kočky

Jsou známé zejména velmi dlouho a hustou srstí, mají též výrazné oči, jelikož oproti ostatním plemenům jsou spíše kulaté a široce rozevřené (Hypšová et al., 2020). Pro felinoterapii se zejména hodí kvůli jejich přítulné, klidné až flegmatické povaze (Kohoutová a Gardiánová, 2013). Kontakt s lidmi jim nedělá problémy, ale občas ho příliš nevyhledávají a stáhnou se spíše na klidné místo (Hypšová et al., 2020). Vzhledem k délce a hustotě srsti plemene může být nepříjemné sezonní línání

(Svobodová, 2010). U perských koček je nutností pečovat o srst každý den (Hypšová et al., 2020).

g) Siamské kočky

Jsou nejstarší, typické znaky tohoto plemene jsou štíhlá stavba těla, krátká přiléhavá srst, štíhlé nohy a protáhlá hlava ve tvaru trojúhelníku (Svobodová, 2010). Svou povahou se podobají psům, jsou inteligentní, silně fixované na lidi, dají se naučit na chůzi s vodítkem a zvládnou i aportování (Hypšová et al., 2020). Nejsou příliš obvyklou terapeutickou kočkou především kvůli tomu, že jejich hlava má atypický tvar a nepřipomíná dětskou hlavičku, jako například u perských koček (Hypšová, 2019).

2.5. Felinoterapie v České republice

O felinoterapii se v České republice úplně poprvé v roce 2002 začal zajímat Nezávislý chovatelský klub (NCHK), nadšení chovatelé začali praktikovat návštěvy v sociálních zařízeních a školách (Hypšová, 2018). U seniorů či handicapovaných osob probíhala aktivizace klientů a ve školských zařízeních kočky asistovaly při nejrůznějších přednáškách (Hypšová, 2018). Nejvíce se zasloužila o rozvoj felinoterapie v České republice Daniela Hypšová, je zakladatelkou Nezávislého chovatelského klubu, který založila roku 1995 (Kohoutová a Gardiánová, 2013). Členové tohoto klubu absolvují různé semináře a také je pořádají sami, aby o felinoterapii rozšířili povědomí u široké veřejnosti (Kohoutová a Gardiánová, 2013). Zdravotní stav a povahové rysy koček musely podléhat přísným kritériím a jen některé kočky byly vhodné pro felinoterapii, velkou výhodou bylo to, že zkušené chovatelé použili pro tvorbu metodiky chovný řád, podle kterého stanovili veterinární podmínky chovu, pravidla očkování, nauku o druhu a další náležitosti. (Hypšová, 2018). První zkušební řád byl sestaven v roce 2002 a rok na to metodika a normy praxe (Hypšová, 2018). Každý kdo chce poskytovat felinoterapii pod záštitou NCHK se musí zacvičit a poté úspěšně absolvovat zkušební test (Hypšová et al., 2020). Dále autorky uvádějí, že se požaduje výpis z trestního rejstříku, účast na seminářích a školeních od NCHK a jiných organizacích zabývajících se touto problematikou.

Velkým přínosem pro rozvoj felinoterapie bylo pořádání nejrůznějších konferencí, školení a seminářů (Hypšová, 2018). Pořádaly se mezinárodní semináře organizované

sdužením Filia, kde byla možnost diskutovat s vysokoškolskými odborníky jak z České republiky, tak ze zahraničí, dále také organizovala konference Jihočeská univerzita nebo Dobrovolnické centrum Fakultní nemocnice Motol (Hypšová, 2018). NCHK stále připravuje pravidelné semináře či školení, kde mimo jiné probíhá výměna informací mezi organizacemi věnující se zoorehabilitaci (Hypšová, 2018). Aura Canis je další sdružení, které se od roku 2012 zabývá mimo jiné i felinoterapií, sdružení poskytuje zoorehabilitace a rozšiřuje informovanost veřejnosti prostřednictvím přednášek, ovšem ve velké míře spíše o canisterapii (Kohoutová a Gardiánová, 2013). Postupně se objevili další chovatelé a organizace pracující s kočkami, a to třeba Mgr. Eva Kadlecová, felinoterapie Ostrava, dále se poskytuje v domě s pečovatelskou službou v Mladé Boleslavi, můžeme se s ní setkat v Havířově, Brně, Soběslavi, Hustopečích a na dalších místech naší republiky (Kohoutová a Gardiánová, 2013). Kočky společně s felinoterapeuty navštěvují klienty nejen v domovech pro seniory a školských zařízeních, ale také v nemocnicích, LDN, stacionářích či dětských domovech (Hypšová, 2018). Kočky pomáhají překonávat komunikační bariéry, aktivizovat klienty a v neposlední řadě vytvářejí příjemnou atmosféru v pobytových zařízeních (Hypšová, 2018).

2.6. Formy felinoterapie

a) Návštěvní služba

V návštěvní službě se využívají především prvky metody AAA (aktivita za asistence zvířete), tato intervence spočívá v běžném kontaktu zvířete s klientem, kočka se většinou umísťuje s podložkou do klientova klína, nebo může ležet na posteli vedle klienta, také se využívá škrabadlo, s nímž je kočka dána před klienta (Hypšová et al., 2020). Kočky preferují stabilní a vyvýšené místo, proto jsou tyto pomůcky nezbytným atributem, kočky se na pevné podložce cítí bezpečněji a nechají se bez problémů hladit (NCHK, 2010). Dle zájmu klienta může být návštěva doprovázena čtením z knihy nebo povídáním na určité téma (Hypšová, 2007). Další možností je i procházka s kočkou v chráněném areálu zařízení, nebo může klient s kočkou trávit i déle času ve speciálně vybudovaném koutku, kde má kočka zázemí pro svůj klid, musí zde mít vodu a krmivo, při těchto aktivitách nesmí nikdy být zvíře samo s klientem (Hypšová et al., 2020). Návštěvní služba slouží především k zpříjemnění klientova pobytu v zařízení a přináší pocit radosti a uvolnění při kontaktu se zvířetem (Kohoutová a Gardiánová, 2013). Dále tyto autorky uvádějí, že

tato forma felinoterapie je určena zejména pro seniory, děti s vadami řeči a poruchami učení nebo pro handicapované děti.

b) Loutkové pohádky

Další využívanou formou jsou loutkové pohádky se živými zvířaty, podle toho jakým způsobem se provádí, tak se zde mohou prolínat prvky aktivit za pomoci zvířat (AAA) a terapie za pomoci zvířat (AAT) (Hypšová et al., 2020). Kohoutová a Gardiánová (2013) doplňují, že pokud se zakomponují do pohádek literární texty, tak může jít i o vzdělávání za pomoci zvířat (AAE). V pohádkách vystupují nejen kočky, ale také ostatní zvířata, například psi a drobní hlodavci, mají zde statickou roli a představení je doplněno loutkami a kulisami (Kohoutová a Gardiánová, 2013). Celá scéna se odehrává na vyvýšeném pódiu, kde jsou zvířata umístěna i s rekvizitami (NCHK, 2010). Loutkové pohádky jsou doplňovány říkankami či lidovými písněmi a umožňují zapojení klientů, tím je rozvíjena slovní zásoba, vhodné je též zařazovat hudební nástroje, klienti mohou představení doprovázet například pomocí trianglů, tamburín, ozvučných dřivek či dechových nástrojů (Hypšová, 2007). Hrají se známé pohádky, nebo se vymýšlejí zcela nové, celá scéna je vždy sestavována na základě potřeb klientů. (Hypšová et al., 2020). Metoda je určena pro děti z mateřských škol, základních škol prvního stupně a pro handicapované děti, ale mohou vypomáhat i senioři například s výrobou hraček, loutek či kulis (Hypšová, 2007). Účel loutkových pohádek spočívá v rozšiřování slovní zásoby a hudebního cítění, dále se trénuje jemná a hrubá motorika a zdokonaluje se rytmizace jazyka (Hypšová, 2007). V dětech se touto formou vzbuzuje pocit sounáležitosti se vším živým a zároveň se učí správně zacházet se zvířaty (NCHK, 2010).

c) Vzdělávací programy

Vzdělávací činnosti se řadí pod metodu AAE (vzdělávání za pomoci zvířat) a využívá se především u žáků mateřských a základních škol, ale může být praktikována i u handicapovaných dětí (Hypšová et al., 2020). Vzdělávání se uskutečňuje formou přednášek, které jsou prováděny ve třídách, předem musí proběhnout schůzka s pedagogem či jinou kompetentní osobou, kde se stanoví průběh celé přednášky, vše by mělo být na míru přizpůsobené dané skupině dětí

(Hypšová et al., 2020). Přednášky mají vzdělávací charakter a zároveň je kladen důraz na přímý kontakt dítěte se zvířetem (Hypšová et al., 2020).

3. FELINOTERAPIE U SENIORŮ

3.1. Stárnutí a stáří

V literatuře můžeme nalézt mnoho definic stárnutí a stáří, uvedu tedy některé z nich, které mě osobně nejvíce zaujaly. Dvořáčková (2013) popisuje fenomén stárnutí jako zcela přirozený a nenávratný proces biologických změn, jež začíná narozením a končí smrtí jedince. Čeledová et al. (2016) definuje stáří jako završení ontogeneze na úrovni tělesné, osobnostní, duševní a spirituální. Ondrušová (2019) dále doplňuje, že stárnutí je jev, který je ovlivněn mnoha dalšími faktory a to zejména genetikou, životním stylem a vlivem okolního prostředí. Tato autorka také tvrdí, že je možné proces stárnutí ovlivnit. Malíková (2020) uvádí, že stárnutí a stáří je všeobecně vnímáno negativně, jelikož se obecně v tomto období očekává ztráta soběstačnosti, snížení mentálních funkcí, omezení kontaktu s okolním prostředím a nemožnost seberealizace. Tato autorka ovšem tvrdí, že při stárnutí a stáří nedochází vždy k popsaným jevům, ale záleží na konkrétním průběhu stárnutí každého jedince.

Stáří se obvyklým způsobem dělí na kalendářní, biologické a sociální (Čevela et al., 2012). Biologické stáří se vyznačuje regresivními změnami, především v oblasti zdatnosti, adaptability a odolnosti (Čevela et al., 2012). Jde o proces, ve kterém se předpokládá zvýšené riziko nemocnosti, úmrtnosti a funkčních deficitů (Čevela et al., 2012). U každého člověka nastávají tyto změny s odlišnou rychlostí či intenzitou a mají návaznost na obvyklé nemoci související se stářím (Malíková, 2020). Tato autorka také uvádí, že biologické změny úzce souvisejí s psychickými změnami, jelikož senioři negativně prožívají gradující tělesné změny. Kalendářní stáří je demograficky jednoznačně stanovená věková hranice, která vyplývá z obvyklého průběhu života a biologických změn při stárnutí (Čevela et al., 2012). Vzhledem k neustálému zlepšování zdravotního stavu stárnoucí populace se kalendářní věk nemusí vůbec shodovat s biologickým a sociálním věkem (Čeledová et al., 2016). Sociální stáří vychází z poklesu životní úrovně související se změnou sociálních rolí, ztráty perspektivy, odchodu do penze, ztráty motivace a s mírou znevýhodnění oproti mladší generaci

(Čevela et al., 2012). Čeledová et al. (2016) dále uvádí, že sociální stáří úzce souvisí se sociálními zkušenostmi a sociálním statutem.

Velmi rozšířené je členění stáří, které uvádí například Holmerová et al. (2007):

- a) 65 až 74 let – mladí senioři,
- b) 75 až 84 let – staří senioři,
- c) 85 let a více – velmi staří senioři.

Janiš a Skopalová (2016) se ve své publikaci snaží objasnit pojem „senior“. Tito autoři uvádějí, že v České republice se staří lidé nejčastěji označují pojmy jako: „důchodce“, „senior“, „geront“, ale také termíny „babička“ a „dědeček“, a to i tehdy, když se nejedná o příbuzné. Sak a Kolesárová (2012) popisují seniora, jako člověka, který se nachází v završující fázi života. Dle Janiše a Skopalové (2016) lze definovat seniorskou populaci zejména na základě kalendářního věku, protože se jedná o jediný objektivní faktor. Ondrušová (2019) popisuje, že současná hranice stáří je vymezena věkem 65 let, což úzce souvisí s demografickými změnami a zlepšující se kondicí seniorské populace. Světová zdravotnická organizace (WHO) uvádí hranici stáří 60 let, je to ale jakýsi celosvětový průměr a zdůrazňuje, že není možno určit „typicky“ staršího člověka, tato problematika se musí vnímat v komplexním kontextu (WHO, 2018).

3.2. Domov pro seniory

Pokud se soběstačnost seniora sníží natolik, že není schopen samostatného žití ve své domácnosti a zároveň není zajištěna adekvátní péče ze strany rodiny, je nutné zabezpečit péči institucionální (Dvořáčková, 2013). A právě domovy pro seniory jsou velmi rozšířenou pobytovou službou (Dvořáčková, 2013). Podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, je domov pro seniory pobytová služba, kde je poskytována pomoc osobám se sníženou soběstačností a to především v souvislosti s věkem, tato pomoc je vykonávána pravidelně a za asistence jiné fyzické osoby. Malíková (2020) definuje domov pro seniory jako celoroční pobytovou službu, která je poskytována osobám se sníženou soběstačností a to především kvůli věku či pokud jejich zdravotní stav vyžaduje péči další osoby. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, stanovuje, že domov pro seniory musí poskytovat ubytování, zabezpečit stravu, zprostředkovávat péči o vlastní osobu při běžných úkonech, pomáhat klientovi při osobní hygieně, umožnit klientovi kontakt se společností, nabídnout

možnost aktivizačních činností a pomáhat klientovi uplatňovat jeho práva v souvislosti s obstaráváním osobních záležitostí. Čeledová et al. (2016) uvádí, že pobytové služby sociální péče zajišťují osobám podporu soběstačnosti, pomoc při zapojení do běžného života a zároveň zlepšují kvalitu života těchto lidí.

Důležité je pro klienta najít správnou sociální službu, jedním ze základních zdrojů informací je Registr poskytovatelů sociálních služeb, který spravuje Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, nalezneme jej na webových stránkách www.iregistr.cz, zde jsou uvedeny základní informace o sociálních službách a poskytovatelích (Holečková, 2019). Malíková (2020) uvádí, že každé zařízení má stanoven svůj individuální rámcový režim, který je zapotřebí dodržovat, aby se zajistil správný chod organizace. Standardní průběh dne konkrétního zařízení je uveden v dokumentu, který nese název Vnitřní pravidla pro klienta a tento dokument se přikládá k podepsané smlouvě, kterou uzavře klient se zařízením (Malíková, 2020). Klient má nárok na služby, které jsou přesně definovány dle jeho potřeb ve smlouvě (Malíková, 2020). Úhrada za pobytovou službu v sobě zahrnuje náklady spojené s ubytováním, stravou a péčí v domluveném rozsahu dle smlouvy (Čeledová et al., 2016). Tato autorka také uvádí, že je nutností, aby klientovi po zaplacení ubytování a stravy zůstalo minimálně 15 % jeho příjmu.

Když starý člověk přichází do domova pro seniory, je to bezpochybně velká změna v jeho životě, proto je také velmi důležité věnovat náležitou pozornost adaptačnímu procesu. Klienti domova pro seniory si nikdy nepředstavovali, že poslední etapu svého života strávili právě zde (Vávrová, 2015). Bicková a Hrdinová (2011) popisují, že v rámci adaptačního procesu se klient vyrovnává s novým sociálním prostředím. Kratochvílová Křemenová (2018) uvádí, že adaptace klienta trvá přibližně tři měsíce. Pechová a Kosová (2019) zmiňují, že adaptace klienta je velmi individuální proces a délka trvání může být různě dlouhá. Kratochvílová Křemenová (2018) uvádí, že je důležité zhotovit s klientem tzv. „životní příběh“, čehož se dosáhne tak, že se od klienta citlivým způsobem zjistí informace o jeho předchozím životě. Kratochvílová Křemenová (2018) dále uvádí, že se utvářejí sociální, rodinné a osobní anamnézy, které jsou vodítkem pro správné sestavení individuálního plánu. Tato autorka také popisuje, že je důležité, aby byla navázána spolupráce s rodinou či blízkými osobami klienta a také přidělení tzv. „klíčového pracovníka“. Bicková a Hrdinová (2011) doplňují, že klíčový pracovník má ve fázi adaptace za úkol zmírňovat stres, který u klienta může nastat při setkání s novou situací. Mezi klíčovým pracovníkem a klientem se časem

vytvoří hlubší vztah, jelikož přidělený klíčový pracovník věnuje svému klientovi zvýšenou pozornost (Bicková, Hrdinová, 2011). Celý průběh adaptačního procesu se zaznamenává do kazuistiky klienta (Kratochvílová Křemenová, 2018). Důležitým momentem v adaptačním procesu je chvíle, kdy si senior uvědomí, z jakého důvodu se v zařízení nachází, a v tu chvíli se smíří se svým osudem (Vávrová, 2015). Konečná fáze adaptačního procesu může být různá, buď se klient ztotožní se službou, anebo nepřijme nové podmínky a nezačlení se (Bicková, Hrdinová, 2011).

3.3. Felinoterapie v domovech pro seniory

3.3.1. Podmínky poskytování felinoterapie

Poskytování felinoterapie v České republice není zákonně ukotveno, pouze Nezávislý chovatelský klub (NCHK) definuje práci dobrovolníka v oblasti felinoterapie (Hypšová et al., 2020). Dle Normy praxe (2010) se vyžaduje, aby handler (pracovník poskytující felinoterapii) návštěvního týmu absolvoval test povahových vloh kočky a test souhry týmu, dále musí vykonat deset návštěv pod dohledem pracovníka z Nezávislého chovatelského klubu, účastnit se školení a seminářů zprostředkovaných NCHK či jinými organizacemi a splňovat další práva a povinnosti vyplývající z tohoto dokumentu. Hypšová et al. (2020) uvádějí, že členství v NCHK je od roku 2017 podmínkou.

Tichá (2007) zmiňuje, že vstup a pobyt zvířete v zařízení je korigován provozním řádem zařízení. Leser (2012) uvádí, že je velmi důležité si stanovit konceptuální rámec využívání zvířat v pobytových službách, musí být brán zřetel na výcvik zvířete i proškolení majitele a na organizační možnosti zařízení.

Dle Bickové (2020) zooterapie obecně není stále zařazena mezi státem uznávané typy zdravotní terapie, lze se tedy řídit různými právními předpisy, které upravují chování lidí ke zvířatům, přístup zvířat do nejrůznějších prostor, hygienické podmínky při pohybu zvířat v daných prostorech a další související pravidla, týkající se například zdravotního stavu zvířat a veterinární péče. Autorka Bicková (2020) uvádí, že poskytování zooterapie v rámci dobrovolnického programu se týká zákon č. 86/2014 Sb. o dobrovolnické službě, v platném znění. Dále také tato autorka zmiňuje, že je nezbytné se řídit zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění a jeho prováděcí vyhláškou č. 505/2006 Sb., jelikož je velmi často zooterapie zapojena při

poskytování sociálních služeb. Další zákony a vyhlášky, kterými se zooterapie řídí, závisejí na cílové skupině klientů, poskytované formě či metodě (Bicková 2020).

3.3.2. Formy felinoterapie u seniorů

a) Návštěvní služba

O návštěvní službě se již zmiňuji v kapitole, která se nazývá Formy felinoterapie. Elichová (2017) uvádí, že nejčastěji se provádí felinoterapie u seniorů prostřednictvím návštěvní služby, která spočívá v tom, že terapeutický tým se zvířetem dochází do zařízení. Návštěvy jsou uskutečňovány skupinovou formou nebo individuální formou, ve velké míře to také zaleží nezdravotním stavu klienta, pokud je klient dlouhodobě upoután na lůžko, tak probíhá terapie individuálně (Holczerová, 2013). Skupinová terapie se provádí většinou ve společenských prostorách zařízení, ale když jsou k tomu vhodné podmínky, je možné terapii uskutečnit i venku (Holczerová, 2013). Tato autorka také uvádí, že účast na terapiích musí být předem domluvená a je zcela dobrovolná. Nutností je zabezpečit veškeré potřeby kočky, prostředí by mělo být upraveno tak, aby bylo co nejvíce podobné tomu, na co je kočka zvyklá, měla by mít vhodně umístěnou podušku, přístup k vodě a případně i připravené krmivo, pokud je kočka naučená přijímat potravu od klientů (Hypšová et al., 2020). Intervence většinou spočívá v tom, že je kočka umístěna do klientova klína, klient kočku hladí a mazlí se s ní, program může být obohacen i čtením knih, nebo rozhovorem na různá témata, vše ale záleží na preferencích klienta (Hypšová, 2007).

b) Rezidentní program

Rezidentní program se uskutečňuje spíše v zahraničí, znamená to, že kočka je nastálo ubytovaná v zařízení (Elichová, 2017). Dle Freeman (2007) organizace, která předává zvíře do zařízení, zprostředkovává i terapeutický výcvik personálu nebo určených zodpovědných osob. Holczerová (2013) uvádí, že zvíře může být majetkem zařízení nebo konkrétního klienta. Schaererová (2012) popisuje, že ve švýcarských domovech pro seniory jsou kočky velmi oblíbenými mazlíčky, zvířata umístěna trvale v domovech představují vyšší náklady pro domov, ale na druhou stranu je výhodné, že se aktivizační terapie mohou přizpůsobit na míru klientům a zároveň si klienti vybudují ke zvířatům trvalý vztah.

3.3.3. Přínos felinoterapie

Elichová (2017) uvádí, že senioři se často cítí osaměle a právě kočka může být výbornou společnicí, jež eliminuje tyto nelibé pocity. Tato autorka také poukazuje na nenáročnou péči a samostatnost kočky. Klech (2014) se shoduje a dále doplňuje, že kočka nemá problém s přizpůsobením se na člověka a na jeho denní rituály, což je značnou výhodou při chovu koček v sociálních zařízeních. Při poskytování felinoterapie u seniorů se klade zřetel především na aktivizaci, navození příjemných pocitů, stimulaci paměti a kontakt s kočkou má i rehabilitační význam (Elichová, 2017). Dále Klech (2014) uvádí, že pro seniory je felinoterapie také prospěšná při navazování sociálních vztahů. Hypšová et al. (2020) se shodují a doplňují, že senioři využívají teplo kočky na prohřívání rukou, zároveň tento příjemný kontakt se srstí kočky přináší hmatové stimuly. Význam felinoterapie spočívá i v procvičování jemné motoriky, jelikož při terapii mohou klienti kočku česat, hladit a krmit (Hypšová et al., 2020). Felinoterapie je také prospěšná tím, že senioři často vzpomínají na vlastní zvířata, čímž navazují kontinuitu s minulostí a stimulují paměť (Hypšová et al., 2020). Kadlecová (2015) dokonce uvádí, že felinoterapie má příznivý vliv na hladinu hormonů v krvi, tudíž dochází k eliminaci stresu, depresivních stavů a zmírňování bolesti. Přínos felinoterapie rozhodně nelze vyloučit na základě studie ve vědeckém časopise PLOS One, která prezentuje, že interakce s kočkou příznivě ovlivňuje fyziologické a psychologické stavy u lidí (Nagasawa et al., 2020). Studie byla uskutečněna na 29 účastnících, kteří prováděli s kočkou aktivity ve čtyřech kategoriích - dotyk, hraní, trénink, krmení (Nagasawa et al., 2020). Účastníkům byla měřena aktivita mozkové kůry a odpovídali na dotazníkové šetření (Nagasawa et al., 2020). Dle těchto autorů studie prokázala zlepšení nálady a zvýšenou mozkovou aktivitu.

4. CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

4.1. Cíl

Cílem bakalářské práce je zjistit, jakým způsobem (druhy, formy, metody, techniky, pomůcky, financování, personální zajištění, vedení dokumentace, zapojení sociálního pracovníka) je poskytována felinoterapie v domovech pro seniory v Jihočeském kraji. Dílčím cílem je zjistit přínos felinoterapie z pohledu uživatelů a z pohledu pracovníků poskytující zooterapii.

V souvislosti s epidemiologickou situací týkající se COVID-19 byl původně stanovený dílčí cíl pozměněn. Vzhledem k tomu, že byly domovy pro seniory uzavřeny z hlediska karanténních opatření, nebylo možné realizovat rozhovory s klienty. Nově stanoveným dílčím cílem je zjistit přínos felinoterapie z pohledu pracovníků poskytující zooterapii.

4.2. Výzkumné otázky

Pro naplnění cíle byla stanovena jedna hlavní výzkumná otázka a dvě vedlejší výzkumné otázky.

HVO: Jak probíhá felinoterapie v domovech pro seniory?

DVO1: Jaký je přínos felinoterapie z pohledu pracovníků poskytující zooterapii v domovech pro seniory?

DVO2: Jak je felinoterapie zakomponována do péče o klienty v domově pro seniory?

5. METODIKA

5.1. Výzkumná strategie

V empirické části bakalářské práce byla použita kvalitativní výzkumná strategie. Dle Hendla (2016) se kvalitativní strategie provádí různým způsobem, nelze jednoznačně vymezit obecně uznávaný postup. Reichel (2009) též uvádí, že kvalitativní výzkum v sobě zahrnuje množství odlišných postupů, základním principem je snažit se porozumět zkoumanému prvku a vytvořit ucelený obraz. Tento typ výzkumu se typickým způsobem provádí tak, že se v první řadě určí téma výzkumu a základní výzkumné otázky (Hendl, 2016). Vzhledem k tomu, že lze během sběru a analýzy dat výzkumné otázky měnit a doplňovat, označuje Hendl (2016) kvalitativní výzkumnou strategii za pružnou. V rámci výzkumu se analyzují jakékoliv informace, které vedou k objasnění výzkumných otázek, výzkumník poté realizuje deduktivní a induktivní závěry (Hendl, 2016).

5.2 Metody a techniky sběru dat

Pro sběr dat byla použita metoda dotazování a technika polostrukturovaného rozhovoru. Reichel (2009) uvádí, že metoda dotazování je specifická pro sociální výzkum, jelikož se jedná o kontaktní zkoumání, které se uskutečňuje pouze s živými osobami. Polostrukturovaný rozhovor je pravděpodobně nejvíce využívanou metodou v rámci rozhovorů (Miovský, 2006). Tento typ rozhovoru v sobě zahrnuje okruhy otázek, pořadí těchto okruhů lze libovolně zaměňovat a upravovat, aby se docílilo maximální výtěžnosti z rozhovoru (Miovský, 2006).

Okruhy otázek v polostrukturovaném rozhovoru byly voleny v návaznosti na hlavní a vedlejší výzkumné otázky. Byl zpracován záznamový arch s pětadvaceti otázkami, které jsou rozděleny do následujících okruhů: sociodemografické údaje, vzdělání, felinoterapie v domovech pro seniory a přínos felinoterapie. Dle potřeby byly kladeny další doplňující otázky. Záznamový arch pro polostrukturovaný rozhovor je přílohou č. 1.

5.3. Výzkumný soubor

Zkoumaný soubor tvoří 4 informanti. Věkové rozmezí informantů je 36 - 64 let. Nejvyšší dosažené vzdělání informantů je vysokoškolské a nejnižší středoškolské s maturitou. Délka poskytování felinoterapie se pohybuje od jednoho a půl roku do

třinácti let. Přehlednější zobrazení lze nalézt v tabulce číslo 3. Informanti byli vybíráni účelovým kvótním výběrem a museli splňovat určená kritéria výběru: délka praxe v oblasti felinoterapie alespoň 1 rok, poskytování felinoterapie v domovech pro seniory, zapojení do výzkumu na základě informovaného souhlasu.

Ve výzkumném souboru měli být původně také zahrnuti klienti domova pro seniory, kteří se účastní felinoterapie, ale kvůli epidemiologické situaci týkající se COVID-19, nebylo možné s nimi realizovat rozhovory, jelikož z hlediska karanténních opatření byly domovy pro seniory uzavřeny a v této době bylo také pozastaveno poskytování felinoterapie.

5.4. Realizace výzkumu

Výzkumná část vychází z údajů Registru poskytovatelů sociálních služeb, který je dostupný na webových stránkách portálu Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. V tomto registru bylo v rámci Jihočeského kraje k datu 30. 11. 2020 zveřejněno 36 domovů pro seniory. Prostřednictvím mobilního telefonu jsem se spojila s každým zařízením. Zjistila jsem, že felinoterapie byla poskytována před epidemií COVID-19 v roce 2020 ve dvou domovech pro seniory (tabulka č. 2). Domovy pro seniory byly uzavřeny přibližně od října 2020 až do dubna 2021. Domov pro seniory 1 poskytoval felinoterapii formou návštěvní služby. Tento domov pro seniory se mnou odmítnul spolupracovat, jelikož toto zařízení nepřijímalo žádné návštěvy, poskytování felinoterapie bylo pozastaveno a zařízení se věnovalo zabezpečení základních potřeb klientů. Domov pro seniory 2 poskytoval felinoterapii formou rezidentního programu a také odmítnul spolupráci ze stejných důvodů jako předchozí zařízení. Nicméně jsem skrze tyto dva domovy pro seniory získala alespoň kontakty na dvě pracovnice poskytující felinoterapii (I 2 a I 3).

Vzhledem k malému počtu domovů pro seniory, které se mnou spolupracovaly, jsem se rozhodla pro další rozšíření výzkumného souboru. Prostřednictvím e-mailové korespondence jsem oslovila Nezávislý chovatelský klub, zpráva byla přeposlána pracovníkům poskytující felinoterapii, kteří spolupracují s tímto klubem. Na základě mého e-mailu se mi ozvala jedna pracovnice, která poskytuje felinoterapii také v Jihočeském kraji (I 1). Další pracovníci poskytující felinoterapii jsem vyhledala prostřednictvím internetu a zkontaktovala jsem se s ní telefonicky (I 4).

Celkem byly realizovány čtyři rozhovory. První tři rozhovory probíhaly vzhledem k situaci epidemie COVID-19 formou telefonického rozhovoru. Poslední čtvrtý rozhovor byl uskutečněn na přání informanta osobně (I 4). Den před rozhovorem jsem absolvovala antigenní test na COVID-19 a při rozhovoru byla dodržena všechna epidemiologická opatření platná k danému datu.

Rozhovory byly se souhlasem informantů nahrávány na mobilní telefon, poté přepsány do textové podoby v programu Microsoft Word a následně byly smazány. Přepisy rozhovorů mám uložené ve svém osobním archivu. Následovalo zpracování dat otevřeným kódováním, tvoření kategorií, schémat a sepsání praktické části bakalářské práce. Posledním krokem bylo vyhodnocení výsledků a finální úprava bakalářské práce. V následující tabulce č. 1 je uveden podrobnější časový harmonogram.

Tabulka 1: Časový harmonogram

Časové vymezení	Realizované činnosti na bakalářské práci
září 2020	Sběr a studium odborné literatury
listopad 2020	Kontaktování domovů pro seniory
říjen 2020 – březen 2021	Zpracování teoretické části bakalářské práce
duben 2021 - květen 2021	Příprava výzkumu a realizace
květen 2021 – červenec 2021	Zpracování praktické části bakalářské práce
červenec 2021	Vyhodnocení výsledků a finální úprava bakalářské práce

Zdroj: Vlastní výzkum

5.5. Etické aspekty výzkumu

Hendl (2016) uvádí, že etické aspekty jsou důležitou součástí ve společenskovedním výzkumu. Hendl (2016) popisuje základní pravidla: výzkum nemůže probíhat bez informovaného souhlasu účastníků, všechny okolnosti výzkumu musí být objasněny, účastníci mají právo kdykoliv odmítnout účast na výzkumu a v neposlední řadě je nezbytné zachování anonymity. Hendl (2016) upozorňuje, že informovaný souhlas nemohou poskytnout nezletilé osoby, v tomto případě je vhodné si zajistit prohlášení o této skutečnosti. Miovský (2006) se shoduje a doplňuje, že při realizaci výzkumu nesmí být účastníkům způsobena hmotná, duševní či jakákoliv jiná újma. Výzkumník má odpovědnost za dodržování etických zásad a to i v případě, pokud si účastníci neuvědomují potenciální dopady vyplývající z výzkumu (Miovský, 2006).

V rámci mého výzkumného šetření byly tyto zásady dodrženy. Každému účastníkovi rozhovoru byl elektronicky zaslán předem informovaný souhlas (příloha č. 2). Rozhovory byly nahrávány se souhlasem účastníků. Na začátku rozhovoru jsem uvedla, že získané informace budou sloužit pouze k účelu vypracování bakalářské práce a následně budou anonymizovány. Dále jsem účastníky seznámila s cílem bakalářské práce. Pro zachování anonymity jsou účastníci rozhovorů v bakalářské práci označováni jako informant 1 až 4, nebo ve zkratce jako I1 až I4.

6. VÝSLEDKY

V rámci realizovaného výzkumu bych jako první uvedla základní informace, které souvisí s celým výzkumem a umožňují přesnější pohled do problematiky.

Následovat bude popis jednotlivých kategorií:

- a) Průběh felinoterapie
- b) Využívané pomůcky
- c) Přínos felinoterapie
- d) Přínos felinoterapie pro zařízení
- e) Plemena pro felinoterapii
- f) Zapojení personálu do felinoterapie
- g) Vedení dokumentace
- h) Financování felinoterapie

Tabulka 2: Domovy pro seniory poskytující felinoterapii v Jihočeském kraji

Zařízení	Návštěvní forma	Rezidentní forma
Domov pro seniory 1	ANO	X
Domov pro seniory 2	X	ANO

Zdroj: Vlastní výzkum

Z výzkumného šetření vyplynulo, že v Jihočeském kraji poskytují felinoterapii pouze dva domovy pro seniory. Domov pro seniory 1 poskytuje felinoterapii formou návštěvní služby a domov pro seniory 2 formou rezidentního programu.

Tabulka 3: Sociodemografické údaje

Informanti	Pohlaví	Věk	Vzdělání	Délka poskytování felinoterapie
Informant 1	Žena	40	Vyšší odborné	13 let
Informant 2	Žena	57	Vysokoškolské	12 – 13 let
Informant 3	Žena	36	Středoškolské s maturitou	1,5 let
Informant 4	Žena	64	Středoškolské s maturitou	10 let

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 3 shrnuje základní sociodemografické údaje o informantech. Je zde uvedeno pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání a jak dlouhá je praxe v oblasti felinoterapie. Informant 1 uvedl, že dříve pracoval na pozici sociálního pracovníka. Informant 2 je pedagog. Informant 3 a informant 4 nepracují v žádné oblasti pomáhajících profesí.

Tabulka 4: Způsoby poskytování felinoterapie

Informanti	Zaštitující organizace	Metoda zooterapie	Forma felinoterapie	Forma služby
Informant 1	Nezávislý chovatelský klub, z.s.	AAA	Individuální	Návštěvní služba
Informant 2	X	AAA, AAT	Individuální	Návštěvní služba
Informant 3	X	AAA	Individuální	Návštěvní služba
Informant 4	X	AAA, AAT	Individuální	Návštěvní služba

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 4 popisuje způsoby poskytování felinoterapie. Informant 1 provádí felinoterapii pod Nezávislým chovatelským klubem jako dobrovolník. Informant 2, informant 3 a informant 4 nepracují pod žádnou zaštitující organizací, provádějí felinoterapii samostatně.

Z výzkumu vyplynulo, že informant 1 – informant 4 využívají metodu AAA (aktivity za pomoci zvířat). Informant 2 a informant 4 praktikují i metodu AAT (terapie za pomoci zvířat).

Informant 1, informant 2, informant 3 a informant 4 poskytují individuální formu felinoterapie. Informant 1 uvedl: „Protože mám velice trpělivého kocoura, který zvládal i skupinovou terapii, takže jsme dělali obě. Nicméně, tím jak kocour hodně stárne a kočka v podstatě dávala přednost té individuální, pro ty kočky bych řekla, že je přirozenější ta individuální terapie, takže se od těch skupinovejch setkání upouští a protože těm kočkám je přirozenější jakoby to menší prostředí, takže individuální.“ Informant 1 dříve poskytoval i skupinovou terapii. Informant 2 uvádí, že skupinová terapie je velmi náročná pro kočku. Informant 4 se s tímto tvrzením shoduje a doplňuje,

že kočka potřebuje mít pro svou práci klid a zároveň se při individuální formě více soustředí i samotný klient.

Informant 1 – informant 4 docházejí do domovů pro seniory a poskytují felinoterapii prostřednictvím návštěvní služby. Informant 1 uvádí: „*Takže my jsme pracovali s kočkama formou návštěvní služby s tím, že já jsem si tam kočky vozila, já jsem měla tu výhodu, že jsem měla vlastní kancelář jenom sama pro sebe, kočky tam měly svoje místo, takže tam se mnou ten den trávil.*“ Informant 1 dochází s kočkami do domova pro seniory jednou za tři týdny, jelikož pro kočky bylo náročné trávit v zařízení celý den a délka samotné terapie je 45 minut. Informant 2 poskytuje felinoterapii v rámci domova pro seniory jednou za dva týdny a délka terapie je také maximálně 45 minut. Informant 2 dále doplňuje, že se také věnuje poskytování felinoterapie ve vlastních prostorách. Informant 3 navštěvuje zařízení jednou týdně a terapie trvala 60 minut. Informant 4 uvedl, že někdy dochází jednou za týden a někdy i dvakrát týdně. K délce samotné terapie se vyjádřil informant 4 takto: „*Ten čas záleží na té kočičce, protože ona se každému klientovi věnuje zvlášť a dá mi potom najevo, že už třeba je unavená, nebo že už třeba nechce, protože to už na tom zvířeti sama poznám, protože spolu pracujeme a žijeme, takže už vím, kdy ta kočička si řekne, že už je unavená.*“

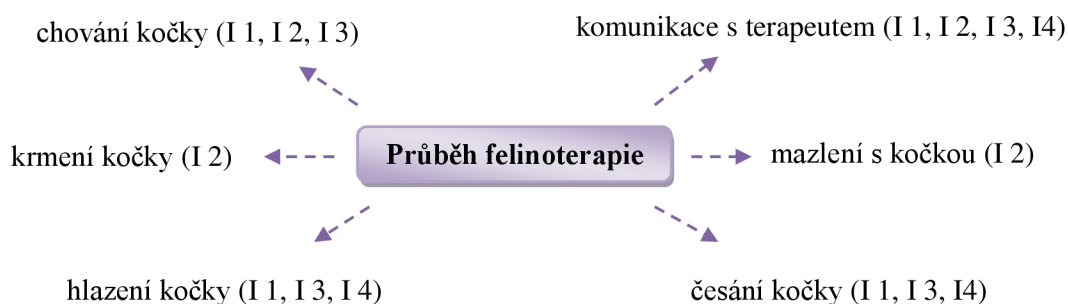
Vzdělání v oblasti felinoterapie

Z výzkumu vyplynulo, že neexistuje oficiálně uznávaná forma vzdělání, která by byla nějakým způsobem uzákoněna. Na tomto faktu se shodli všichni informanti (informant 1 až 4). Vzdělání v oblasti felinoterapie se v organizované podobě uskutečňuje pouze pod Nezávislým chovatelským klubem, který právně vystupuje jako zájmový spolek. Informant 1 vykonává felinoterapii v rámci této organizace a musel absolvovat zkoušky, které zahrnovaly test reakcí kočky a test reakcí pracovníka poskytující felinoterapii na různé situace. Informant 1 také uvádí, že v rámci organizace si pracovníci poskytující felinoterapii předávají rady a zkušenosti, ale neoznačují to termínem supervize. Informant 1 popisuje: „*Nebo co je ještě lepší forma, ale je to náročnější ve smyslu, že musíte mít se vším souhlas, tak je si tu terapii natočit třeba na mobilní telefon.*“ Poté následuje rozbor reakcí všech zúčastněných. Zároveň informant 1 dodává, že zákony v České republice vůbec nespécifikují vzdělání v oblasti felinoterapie.

Informant 2 se ke vzdělání vyjádřil takto: „*Kdyby tato profese byla stanovena jako uznanou profesí, byly by tam stanoveny požadavky na vzdělání, což zatím nejsou.*“ Dále

informant 2 sděluje, že se občas zapojuje do různých online vzdělávacích kurzů, které pořádá Nezávislý chovatelský klub, ale s organizací nespolečně spolupracuje. Informant 2 při poskytování felinoterapie využívá svých znalostí z psychologie a sociologie. Informant 2 také dodává, že lidé, kteří vykonávají pomáhající profese, mohou poskytovat felinoterapii cíleněji. Informant 3 na otázku týkající se vzdělání odpověděl následovně: „Žádné, to je spíš jaký k tomu člověk má vztah a jaký k tomu zaujímá postoj.“ Dále dodává, že zkušenosti a informace ohledně poskytování felinoterapie získával pomocí praxe. Informant 4 se vyjádřil obdobně, jako informant 3. Informant 4 uvádí: „Jediné zkušenosti, které nabývám, jsou z mé práce. Nebo také odezva od domovů pro seniory je pro mě přínosem.“ Dále informant 4 doplňuje, že se snaží získávat informace ohledně felinoterapie z odborných publikací, dokumentů a televizních pořadů.

Schéma 1: Průběh felinoterapie

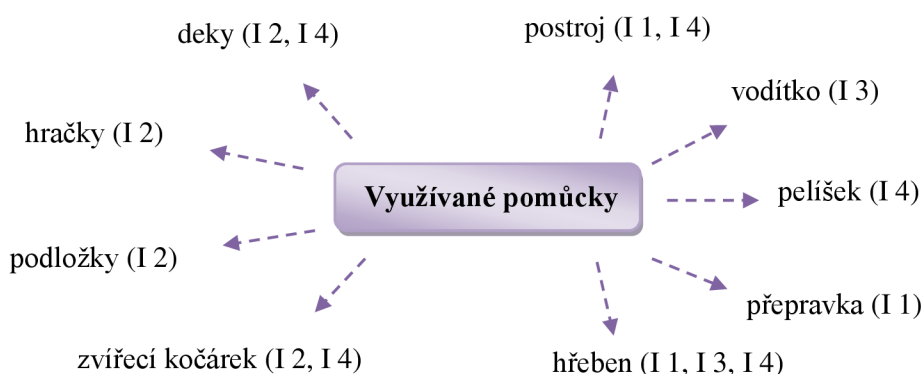

Zdroj: Vlastní výzkum

Schéma 1 znázorňuje, jaké činnosti zahrnuje felinoterapie. Z rozhovorů vyplynulo, že pro všechny informanty (informant 1 – informant 4) byla důležitá komunikace s klientem. Pro informanta 1 byla kočka komunikačním prostředníkem, klienti se při návštěvě s kočkou více otevřeli a došlo k navázání důvěry. Informant 1 uvádí, že se klienti rozprávěli o svých zvířecích mazlíčcích, které měli doma, než přišli do zařízení, touto formou docházelo k reminiscenci. Informant 1 také uvedl: „U těch seniorů, oni si spíš ty lidi chtějí povídat. Spíš preferují to, že mají kočku na klíně, nebo někde jinde prostě vedle sebe v posteli, a hladí ji, nebo ji chovají a povídají si.“ Informant 2 uvádí, že vedl s klienty řízený rozhovor a tímto způsobem je aktivizoval. Také informant 3 a informant 4 uvádějí, že v průběhu felinoterapie si klienti rádi povídají.

Klienti se do terapie zapojovali různým způsobem. Dle slov informanta 1 to záleželo především na zdravotním a psychickém stavu daného klienta, informant 1 popisuje zapojení klientů takto: „Někdo byl vyloženě hodně akční, chtěl si tu kočku pochovat, učesat, rozmlouvat s ní a tak... někdo byl takovej, že byl rád, že jsem jí tam přinesla, že jí jenom hladil. Tohle je hodně individuální. To asi neumím zevšeobecnit.“ Informant 2 uvádí, že klienti si kočku chovají, mazlí se s ní, nebo jí krmí. U klientů, kteří jsou pohybově velmi omezeni, nebo se nachází blízko terminálního stádia, je dle informanta 2 felinoterapie poskytována zejména kvůli tomu, aby se klientovi umožnil alespoň fyzický kontakt. V případě informanta 3 docházelo nejčastěji k česání, chování a hlazení. Dle informanta 4 se klienti zapojovali aktivně a to tak, že kočku hladili nebo česali.

Schéma2: Využívané pomůcky

Zdroj: Vlastní výzkum

Schéma 2 ukazuje, jaké pomůcky se využívají při felinoterapii, odpovědi informantů byly různorodé, poměrně častou pomůckou je hřeben, který při felinoterapii má k dispozici informant 1, informant 3 a informant 4.

Informant 1 využívá postroj pro kočku, aby byla kočka pod kontrolou, kdyby se stala nepředvídatelná situace. Dále informant 1 používá přepravku, ve které kočku nosí ke klientům, a když kočka už nechce pracovat, tak má možnost se do ní schovat. Informant 1 nosil také hřeben, ale jeho využití se mu osvědčilo spíše u jiné cílové skupiny.

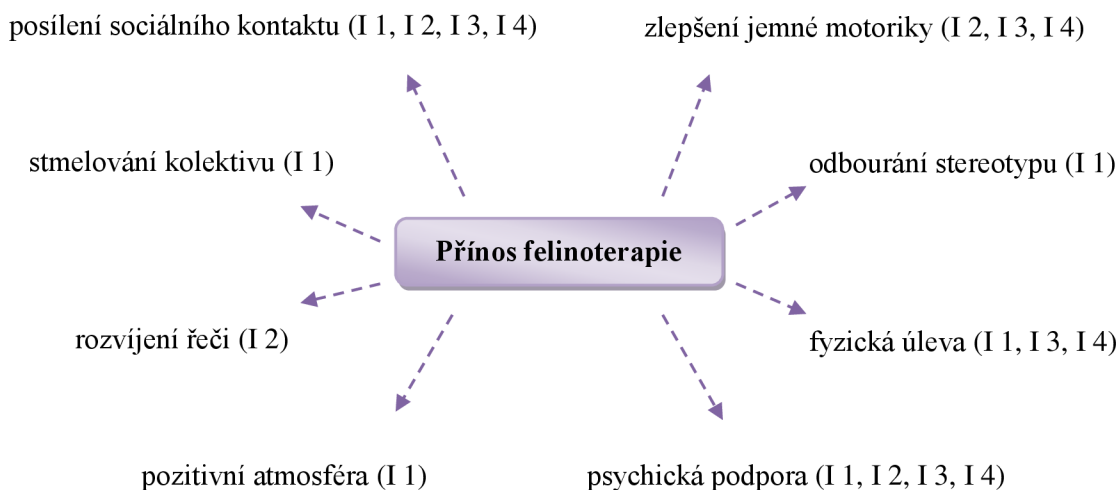
Informant 2 sdělil, že pro felinoterapii jsou zapotřebí nejrůznější deky a podložky, aby se zajistil komfort kočky a klienta. Informant 2 také uvádí, že u seniorů využívá hračky.

Po areálu zařízení informant 2 přepravuje kočku ve speciálním zvířecím kočárku, k používání postroje pro kočku se vyjádřil následovně: „*Postroj většinou nepoužívám, terapeutická kočka musí být naučena přijít na zavolání.*“

Informant 3 se k využívání pomůcek vyjádřil takto: „*Z kraje jsem měla vodítka, když jsem ještě nevěděla, jak to všechno bude. A potom už chodily bez vodítka, nosila jsem si je. A pak asi jen ten hřeben, ten kartáč na učesání, jinak nic.*“

Informant 4 využívá kromě deky také pelíšek: ... „*on je to vlastně takový košíček s tvrdším dnem, kde kočička sedí na klientovi, na klině, pokud je klient v kolečkovém křesle, nebo je to sedící klient. A pokud je na lůžku, používáme speciální deku, na které kočička leží u toho klienta, aby u něho mohla být co nejbliže, protože ležící pacient se samozřejmě těžko pohybuje, ale má pohyblivé končetiny.*“ Dle informanta 4 je důležitou pomůckou hřeben. Informant 4 také převáží kočku ve zvířecím kočárku a vyzdvihuje jeho praktičnost v tom smyslu, že se kočka nemusí zvedat přímo od země.

Schéma 3: Přínos felinoterapie

Zdroj: Vlastní výzkum

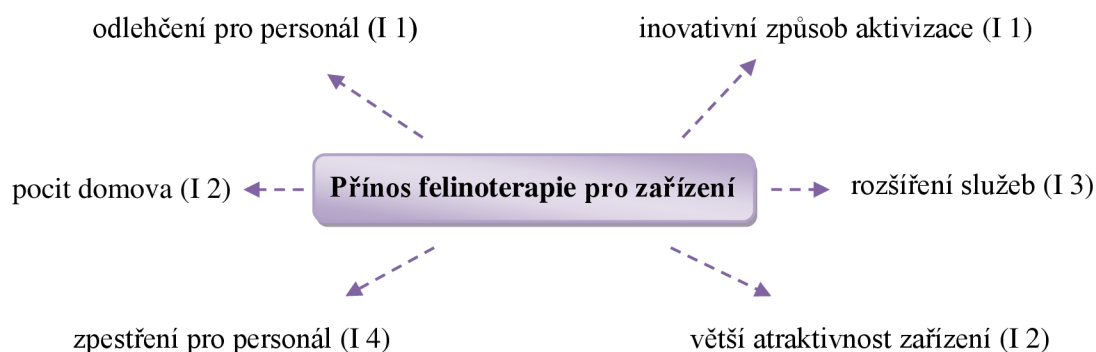
Schéma 3 shrnuje přínosy felinoterapie z pohledu pracovníků poskytující zooterapii v domovech pro seniory. Informant 1 – informant 4 spatřují přínos zejména na psychosociální úrovni. Dle informanta 1 vyvolá přítomnost kočky u klientů pozvednutí nálady a odpoutají se od věcí, které je trápí. Informant 1 se vyjadřuje dále takto:

„Nejčastěji je to tak, že ti lidé mají tu kočku jako nějaké přemostění, že jsou rádi, že za nima někdo přijde, s kým si můžou popovídat, někdo jinej, než je ten pečující personál. Přijdou na jiné myšlenky prostřednictvím té kočky.“ Informant 2 se shoduje, že dochází k podpoře sociálního kontaktu, zejména u apatických klientů, a popisuje: *„Člověk, který si tu kočičku přeje, tak celkově bych řekla, že je takový klidnější, veselejší. Má větší ochotu něco sdílet.“* Informant 4 též spatřuje přínos v podpoře sociálního kontaktu, jak uvádí, odloučení od rodiny a příbuzných je pro seniory velmi těžké, proto jsou klienti rádi za každou návštěvu. A dále informant 4 doplňuje: *„A protože pracujeme, tak se tam snažím být v dobré náladě, usmívat se, být veselá a to strašně působí na jejich psychiku, na jejich optimismus“* Informant 1 také zmiňuje, že přítomnost kočky vyvolala celkovou pozitivní atmosféru a napomáhá ke stmelování kolektivu. Dále informant 1 uvádí, že poskytováním felinoterapie se odbourává každodenní stereotyp. Dle informanta 2 se senioři také zlepšují v mluveném projevu, jelikož se s klientem po dobu terapie vede souvislý dialog.

Informant 3 spatřuje přínos felinoterapie z hlediska psychické, fyzické, emocionální a sociální úrovně. A vyjádřil se následovně: *„Většina lidí to ale s váma moc nerozebírá. Tam to vidíte spíš v těch očích, tam ty slova moc nejsou, ale spíš ty pocity. Když se těm lidem podíváte do očí, tak to mluví za vše. Pocitově to určitě ze všech těch čtyřech aspektů je přínosem.“*

Dle informanta 1 a informanta 4 se klienti během felinoterapie odpoutají od fyzické bolesti. Informant 3 se také setkal s podobným případem, popisuje to takto: *„Já si pamatuju, že třeba jedna paní měla nějaký zažívací potíže a už jí to trápilo nějaký den, se mi tam svěřovala, a po tý terapii s tou kočkou, říkala, že najednou má po potížích, že jí břicho nebolí a je úplně v pohodě.“* Informant 2 využívá při felinoterapii různé hračky, klienti mohou kočku krmit, nebo sami s kočkou manipulují, čímž dochází u klientů ke zlepšení jemné motoriky. Informant 3 popisuje případ, kdy klientka kvůli snaze pohladit si kočku, rozhýbala ruku, kterou měla už téměř zcela nepohyblivou. Informant 4 uvádí, že klientům pomáhá kočka při rozhýbání prstů, zápěstí a končetin: *„Jestliže ten člověk je nějakým způsobem postižený, například mozkovou příhodou, tak se cvičí, je to vlastně v rámci terapie, kdy člověk potřebuje procvičit končetiny, nebo prsty, který byly nějakým způsobem znehybněny a znecitlivěny. A tím že hladí kočku, nebo jí viská v srsti, tak se prokrvují části prstů, nebo ztuhlé zápěstí.“*

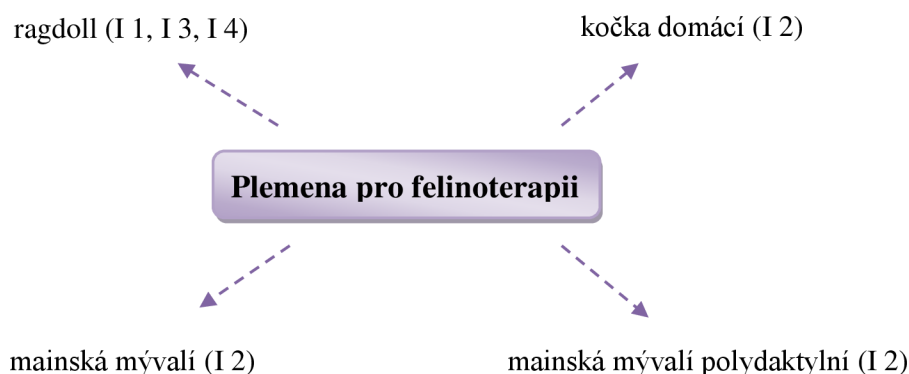
Schéma 4: Přínos felinoterapie pro zařízení

Zdroj: Vlastní výzkum

Schéma 4 zobrazuje přínos pro zařízení z pohledu pracovníků poskytující felinoterapii. Dle informanta 1 se personál domovů pro seniory potýká s vysokým pracovním nasazením a vytížeností, tudíž je návštěva dobrovolníka s kočkou pro personál vítanou změnou a velkou pomocí. Dále informant 1 zmiňuje, že felinoterapie umožňuje jiné způsoby a úrovně aktivizace. Informant 2 uvádí, že klienti projevují o felinoterapii velký zájem a pokud má domov pro seniory tuto službu ve své nabídce, tak je z pohledu klientů zařízení více atraktivní. Informant 2 doplňuje: „*Pro ten sociální život toho zařízení je to super. Ta kočka velmi evokuje pocit domova.*“ Informant 3 spatřuje přínos hlavně v tom smyslu, že klienti mohou využívat v rámci domova pro seniory další službu. Informant 4 popisuje, že návštěva s kočkou je příjemným zpestřením také pro personál a vyjadřuje se k tomu takto: „*Jsmo přínosem také pro personál, protože se na nás přijdou podívat všichni, kdo tam pracují, protože jsou zvědaví, kdo se tam objeví. A tím pádem jsme pro ně taková oživující injekce v ten den, kdy se tam objevuje neustálý stereotyp. A je to takové zpestření a zvednutí úrovně toho domova seniorů.*“

Schéma 5: Plemena pro felinoterapii

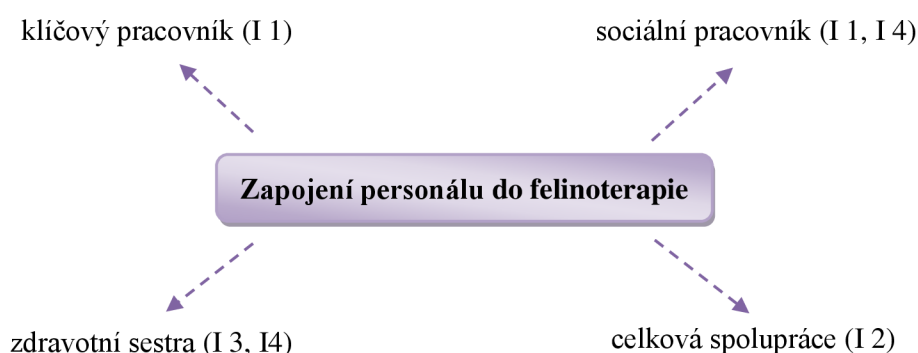
Zdroj: Vlastní výzkum

Schéma 5 znázorňuje, jaké kočky informanti využívají k poskytování felinoterapie. Informant 1, informant 2 a informant 4 se shodují na tom, že plemenná příslušnost není tak důležitým faktorem. Informant 3 uvádí, že má pouze zkušenost s jedním plemenem a nemůže posoudit, zda je jiné plemeno více či méně vhodné pro felinoterapii.

Informant 1, informant 3 a informant 4 pracují s plemenem ragdoll. Informant 1 uvádí: *„Já si myslím, že není úplně nutný, aby to bylo plemeno, jakože aby to byla kočka čistokrevná, protože stejně dobrou práci může odvádět nějaký mourek a teď to nemyslím zle. Podle mě není důležitá plemenná příslušnost, ale ta povaha té kočky.“* Dle informanta 1 je velmi důležité, aby kočka byla dobře socializovaná. Dále informant 1 uvádí, že by kočka měla být psychicky vyrovnaná, zdravá, sebevědomá, zvyklá na různé situace, zvyklá na dotek a měla by mít dobrý vztah k lidem. Informant 1 také doplňuje, že s plemenem ragdoll je spojena jakási stereotypní představa, že je to nejvhodnější plemeno kočky pro felinoterapii, s čímž se informant 1 neztotožňuje, jak je již patrné z odpovědí výše. Informant 3 zmiňuje, že s plemenem ragdoll se velmi dobře pracuje, toto plemeno je dle informanta 3 mírumilovné a společenské. Také informant 4 zdůrazňuje důležitost dobré socializace kočky a popisuje to následovně: *„Koťátka musí být ať už v chovatelské stanici, doma v bytě, nebo v domku s těmi lidmi, kteří ta koťátka mají. Nesmí být zavřené někde v jiné místnosti. Ta kočička musí být v přímém kontaktu s lidmi. To je první předpoklad, který je pak klad té kočky.“* Dále informant 4 doplňuje, že by to měla být kočka nebojácná, mírná a hravá.

Informant 2 pracuje s plemeny koček mainská mývalí a mainská mývalí polydaktylní. Pro poskytování felinoterapie má informant 2 také dvě křížené kočky, vyjadřuje se k tomu takto: „Ale mám také pro takové ty (hmm) ... řekněme křehčí klienty, nebo pro děti, nebo pro ty kteří se bojí velké kočky, tak mám i takové dvě drobné kříženky.“ Podle slov informanta 2 je nejdůležitějším faktorem, aby byla kočka sehraná s terapeutem, jelikož je zapotřebí adekvátně reagovat na vzniklé situace během felinoterapie. Kočka by dle informanta 2 měla být povahově stabilní a měla by ráda pracovat s lidmi.

Schéma 6: Zapojení personálu do felinoterapie

Zdroj: Vlastní výzkum

Při samotné felinoterapii je přítomen pouze zooterapeut. Spolupráce se zdravotním personálem, pečovatelským personálem či sociálním pracovníkem funguje pouze při sjednávání termínů, vybírání klientů a řešení organizačních podmínek. Přímé zapojení personálu do felinoterapie z hlediska návštěvní služby ve většině případů neprobíhá.

V případě informanta 1 pomáhali klíčový pracovníci, ale pouze s výběrem klientů a to na základě zájmu samotného klienta. Informant 1 dříve také pracoval na pozici sociálního pracovníka, a proto mohl provádět felinoterapii daleko cíleněji, vybíral si klienty sám a mohl při samotné terapii využít interní informace o klientech. Dle informanta 1 je zdravotnický a pečovatelský personál v domovech pro seniory časově velmi vytížen, tudíž spolupráce není možná. Informant 1 doplňuje: „*Asi nemůžu říct, že bychom nějak víc spolupracovali s někým (hmm)... jako na odborné úrovni.*“ A dále uvádí, že spolupráce funguje spíše u jích cílových skupin.

Informant 3 se ke spolupráci vyjádřil takto: „Z kraje se mnou chodila jedna sestra, která mi to všechno ukázala, řekla ke komu jít, kdo, kde, jak a tak. A když už jsem ty klienty znala, tak už jsem pak chodila sama.“

Informant 4 také popisuje, že klienti byli určováni zdravotní sestrou nebo sociálním pracovníkem, a byl upozorněn na důležité informace ohledně klienta. Termíny návštěv informant 4 sjednával přímo se sociálním pracovníkem.

Informant 2 popisuje, že spolupráce probíhá napříč celého zařízení, ale spíše ve smyslu organizačních záležitostí, vyjadřuje se takto: „Tam to musí fungovat už od samotného vedení toho zařízení, protože jinak to není možné. Na rozdíl od pejska, který přijde a odejde, pro tu kočku musí být vytvořeno zázemí i nějaké hygienické a technické podmínky, kde to probíhá, čím je vytřeno, jak bude třeba ten člověk umístěn, když třeba není úplně pohyblivý. Takže aby toto všechno proběhlo, tak většinou ten impuls jde od nějakého pracovníka přes sociální pracovníci směrem k řediteli, anebo od ředitele směrem dolů a pak se to prostě někde zastaví a tam se domlouváme.“

Schéma 7: Vedení dokumentace

Zdroj: Vlastní výzkum

Schéma 7 znázorňuje vedení dokumentace o průběhu felinoterapie. Informant 1 uvádí, že dokumentaci vede formou zápisu v ruce. Zápisy si nedělal vždy, jen když bylo potřeba si zaznamenat něco důležitého, nebo když navštěvoval nového klienta. Informant 1 sdělil, že u seniorů byla dokumentace méně rozsáhlá než například u dětí. Informant 1 doplňuje: „Ještě co se týče té dokumentace, tak mě napadá jedna věc, protože my jsme dělali individuální plány potom, už když byly povinný, tak my jsme ty návštěvy těch zvířat zapisovali k jednotlivým klientům do těch individuálních plánů.“

Informant 2 má pro dokumentaci felinoterapie vytvořený záznamový list. Vzor tohoto formuláře informant 2 poskytuje i pracovníkům zdravotnických zařízení, kterým

v rámci svých kurzů zprostředkovává školení. Informant 3 si průběh felinoterapie jako jediný žádným způsobem nezaznamenává.

Informant 4 vede dokumentaci formou zápisu do sešitu. Jde o dosti rozsáhlou dokumentaci, jak průběhu terapie, tak i celkového prostředí. Informant 4 vedení dokumentace popisuje takto: „*A samozřejmě po skončení naší návštěvy si v klidu sednu. A já si přehled té návštěvy zapíšu. Zapíšu si, jak to probíhalo, jaké to tam bylo, jak to tam mají zařízené, zda je všechno v pořádku, co se mi tam nelíbilo, nebo líbilo, nebo jaký byl personál, jací byli i klienti... vlastně moje poznatky, co mi to přineslo.*“ Dále informant 4 dodává, že takovýto zápis je důležitý pro další praxi, jelikož si člověk může zhodnotit svou práci a uplatnit to, co fungovalo.“

Schéma 8: Financování felinoterapie

Zdroj: Vlastní výzkum

Schéma 8 uvádí, jakým způsobem je zajištěno financování felinoterapie. Informant 1 provádí felinoterapii pod Nezávislým chovatelským klubem jako dobrovolník. Dle informanta 1 je felinoterapie dobrovolnická činnost a veškeré náklady si hradí informant sám. Informant 3 poskytuje felinoterapii také dobrovolně, nedostává žádné finanční ohodnocení.

Informant 2 naopak uvádí, že způsoby financování felinoterapie jsou různé, zaleží to především na konkrétním zařízení. Informant 2 popisuje, že pokud felinoterapii poskytuje přímo zaměstnanec zařízení, tak peněžní odměna za tuto činnost je vyplácena v rámci mzdy, nebo je se zaměstnancem uzavřena dohoda o provedení práce, nebo dohoda o pracovní činnosti. Dále informant 2 uvádí, že v některých zařízeních si felinoterapii hradí klienti sami anebo ji hradí jejich rodina. Informant 4 také zmiňuje, že financování felinoterapie je velmi individuální a záleží na domluvě, vyjadřuje se k tomu takto: „*Máme vlastně na hodinu a půl danou nějakou finanční částku a teď záleží na*

tom, jak oni mají přizpůsobenou v účtárně sazbu a kolik na to oni dostávají nějaké příspěvky. Zapomněla jsem říct, že nejezdíme jen do státních zařízení, ale i do soukromých. Takže to je všechno individuální.“

7. DISKUZE

V této kapitole bakalářské práce bych ráda shrnula zjištěné výsledky, které vyplývají z výzkumného šetření. Hlavním cílem bylo zjistit, jak probíhá felinoterapie v domovech pro seniory (druhy, formy, metody, techniky, pomůcky, financování, personální zajištění, vedení dokumentace, zapojení sociálního pracovníka). Dílčím cílem bylo zjistit, jaký má felinoterapie přínos z pohledu pracovníků poskytující zooterapii v domovech pro seniory. Empirická část byla zpracována pomocí kvalitativní výzkumné strategie. Výzkumný soubor tvořili 4 informanti poskytující felinoterapii v domovech pro seniory. Informanti byli vybíráni účelovým kvótním výběrem. Sběr dat probíhal metodou dotazování a technikou polostrukturovaného rozhovoru. Informace získané z rozhovorů byly analyzovány pomocí otevřeného kódování a ze získaných kódů se následně sestavovaly jednotlivé kategorie. Výsledky výzkumného šetření jsou ovlivněny na základě toho, že dva domovy pro seniory odmítly spolupráci v souvislosti s epidemií COVID-19. Musela jsem zkoumaný soubor rozšířit z řad pracovníků poskytující felinoterapii, získávání informantů bylo z tohoto důvodu dosti složité. Získané výsledky se týkají pouze dotázaných informantů a nelze je zobecnit na všechny pracovníky poskytující felinoterapii.

HVO: Jak probíhá felinoterapie v domovech pro seniory?

Všichni informanti poskytují návštěvní službu a to individuální formou. Návštěvní služba je dle Elichové (2017) nejvyužívanější forma v rámci felinoterapie. Informanti docházejí do zařízení poměrně rozmanitě - jednou za tři týdny, jednou za dva týdny a jednou za týden. Informant 4 dokonce uvádí, že někdy dochází i dvakrát týdně. Délka felinoterapie se uskutečňuje v časovém rozmezí 45 – 60 minut. Výjimku tvoří informant 4, který délku felinoterapie přesně nepočítá. Informant 4 je ovšem chovatelem více koček a dbá na zajištění dobrých podmínek při práci. Délka samotné terapie by neměla přesáhnout 60 minut a v jednom dni je doporučeno provádět pouze dvě návštěvy (Hypšová et al., 2020). Délka a frekvence felinoterapie záleží také na temperamentu a vlastnostech kočky (Hypšová et al., 2020).

Při poskytování felinoterapie informanti nejvíce praktikují metodu AAA (aktivity za pomoci zvířat). Jedná se o nejrozšířenější metodu zooterapie, kterou ve velké míře poskytují dobrovolníci, není zde nutností znát klientovu anamnézu či diagnózu (Tvrdá, 2020). Dva informanti propojují metodu AAA s metodu AAT (terapie za pomoci

zvířat). Metoda AAT by měla naplňovat určité terapeutické cíle, které se stanovují pro konkrétního klienta či skupinu (Tvrdá, 2020). Terapie za pomoci zvířat by měla být poskytována odborníkem, nebo se doporučuje spolupráce s poskytovatelem sociálních služeb (Bicková a Prokopová, 2020). Otázkou však je, zda jsou tyto podmínky pro poskytování metody AAT v praxi opravdu naplněny. Dle mého názoru celkově neprobíhá příliš velká kooperace mezi pracovníky domova pro seniory a pracovníky poskytující felinoterapii. Skoro všichni informanti spolupracovali s personálem zejména při vybírání samotných klientů a to v mnoha případech pouze pokud docházeli do zařízení ze začátku, poté většinou docházeli za klienty zcela samostatně. Myslím si, že nejideálnější výchozí pozici měl informant 1, který pracoval jako sociální pracovník, tudíž felinoterapie byla prováděna cíleněji, protože znal klienty a měl přístup ke všem potřebným informacím. Podle Elichové (2017) by se měla spolupráce při zooterapii uskutečňovat v rámci interdisciplinárního týmu, který například tvoří odborní lékaři, psychologové, psychiatři, sociální pracovníci a tak dále. Úkolem těchto odborníků-terapeutů je dle Elichové (2017) sestavovat cíle, řídit průběh a vyhodnocovat výsledky zooterapie.

Klienti se dle informantů zapojovali převážně aktivním způsobem. Využívají se nejrůznější pomůcky, které pomáhají v aktivizaci klienta. Nejčastěji využívanou pomůckou u informantů je hřeben. Dále informanti při felinoterapii používají postoje, vodítko, pelíšek, hračky, deky a podložky. Pro manipulaci s kočkou se využívá přepravka nebo zvířecí kočárek. Hypšová et al. (2020) potvrzuje, že tyto pomůcky se při felinoterapii běžně využívají. Felinoterapie má dle informantů vliv především na zlepšení psychosociálního a fyzického stavu klienta. Elichová (2017) popisuje, že využití působení felinoterapie je velmi široké a celkově pozitivně ovlivňuje psychický i fyzický stav klientů. Dle Klecha (2014) má felinoterapie u seniorů velký potenciál, napomáhá při navazování sociálních kontaktů a zpestřuje pobyt v domovech pro seniory.

Z výzkumu vychází, že nejvyužívanější plemeno kočky mezi informanty je ragdoll. Jen informant 2 pracuje s plemenem koček mainská mývalí a dokonce využívá i křížence, čili kočky, které nejsou čistokrevné. Většina informantů se shoduje na tom, že plemenná příslušnost kočky není rozhodujícím faktorem. Informanti obecně kladou spíše velký důraz na správnou socializaci. Informant 2 spatřuje jako důležitý faktor sehanost kočky s terapeutem. Dále je dle informantů důležité vystavovat kočku situacím, se kterými se

setká při samotné felinoterapii. Tato tvrzení informantů se shodují s odbornou literaturou. Dle Kadlecové (2011) má ragdoll výjimečné postavení v souvislosti s poskytováním felinoterapie, a to zejména díky velmi klidné a tolerantní povaze tohoto plemene. Hypšová (2019) doplňuje, že toto plemeno se využívalo především v začátcích poskytování felinoterapie v ČR a v souvislosti s tím, se vytvořil i mylný názor, že je ragdoll nejvhodnějším plemenem. Obě tyto autorky, se shodují na tom, že nelze určit výhradně vhodné plemeno kočky pro felinoterapii. Kadlecová (2011) dále doplňuje, že především záleží na dobré zdravotní kondici a povaze. Povaha kočky úzce souvisí s tím, jaký je vztah mezi majitelem a kočkou (Kadlecová, 2011).

Výzkum ukázal, že vedení dokumentace ohledně poskytování felinoterapie se uskutečňuje různým způsobem a v jednom případě se dokonce neuskutečňuje vůbec. Informant 1 a informant 4 provádějí běžný zápis v ruce, tato dokumentace slouží zejména pro jejich účely, aby získané poznatky uplatnili při dalším poskytování felinoterapie. Informant 1 dále zapisoval průběh návštěvy s kočkou do individuálních plánů. Informant 2 si pro tyto účely vytvořil záznamový list. Pouze informant 3 si žádnou dokumentaci nevede. O vedení dokumentace se v literatuře krátce zmiňuje jen Hypšová společně s dalšími autory. Dle Hypšové et al. (2020) je z každé návštěvy s kočkou pořízena dokumentace. Ta se provádí formou zápisu, videozáznamu či fotodokumentace (Hypšová et al., 2020).

Způsoby financování felinoterapie jsou velice individuální. Informanti se k této oblasti vyjadřovali odlišně. Informanti uváděli, že úhradu provádí samotný klient, nebo jeho rodina. Další variantou je, že felinoterapii poskytuje zaměstnanec zařízení a ten dostává za tuto činnost finanční ohodnocení v rámci svého zaměstnání. Dva informanti poskytují felinoterapii na dobrovolné bázi, tudíž si náklady spojené s touto činností hradí samostatně. Podobně neucelená je oblast vzdělání. Z výzkumu vyplynulo, že zákony v České republice nespecifikují podmínky pro vzdělání. Vzdělání v oblasti felinoterapie metodicky sjednocuje pouze Nezávislý chovatelský klub. Klech (2014) potvrzuje, že jediná organizace, která se v rámci České republiky věnuje felinoterapii je Nezávislý chovatelský klub. Tato organizace sjednotila podmínky poskytování návštěvní služby (Klech, 2014). Felinoterapie poskytovaná ostatními chovateli je neorganizovaná, nebo jsou členy různých jiných sdružení, která se zabývají chovem koček (Klech, 2014).

DVO1: Jaký je přínos felinoterapie z pohledu pracovníků poskytující zooterapii v domovech pro seniory?

Všichni informanti se shodli, že přínos felinoterapie je u klientů nejvíce patrný z psychosociálního a fyzického hlediska. Uvádějí, že prostřednictvím felinoterapie dochází k celkovému zlepšení nálady, posílení sociálního kontaktu, rozvoji řeči a odbourání každodenního stereotypu. V souvislosti s felinoterapií se také mezi klienty prohlubují vzájemné vztahy a vytváří se pozitivní atmosféra v kolektivu. Dle informantů má felinoterapie celkově příznivý vliv na psychiku klientů. Pozitivní vliv felinoterapie v těchto oblastech potvrzuje také odborná literatura. Hypšová et al. (2020) popisuje, že návštěva s kočkou je příjemným setkáním s klienty, kdy právě kočka napomáhá vytvořit uvolněnou atmosféru a rozveselit klienta. Felinoterapie přispívá ke zlepšení paměťových funkcí a rozumových dovedností (Hypšová et al., 2020).

Dle informantů má felinoterapie také rehabilitační význam a vliv na zmírnění fyzické bolesti. Informanti nejčastěji popisovali, že aktivity prováděné při felinoterapii napomáhaly k rozpohybování prstů, uvolnění ztuhlého zápěstí, prohřívání rukou a celkovému zlepšení jemné motoriky. Některým informantům se klienti dokonce svěřili, že jim felinoterapie pomohla zmírnit či odstranit fyzickou bolest. Hypšová et al. (2020) uvádí, že při hlazení kočky klienti uvolňují křečovitě sevřené rukou. Felinoterapie má dle Kadlecové (2015) příznivý vliv na krevní tlak, tepovou frekvenci a hladinu hormonů v krvi, toto vše přispívá k tlumení bolesti, snižování stresu a depresivních stavů. Hypšová et al. (2020) dále uvádí, že prostřednictvím česání, krmení, odepínání a zapínání postroje či dalších aktivit prováděných při felinoterapii dochází k procvičování jemné motoriky. Myslím si, že zvláště pro klienty, kteří se v domově pro seniory necítí z nějakého důvodu dobře, je felinoterapie příjemným rozptýlením a umožňuje přemostění v těchto těžkých chvílích. Zároveň je velice prospěšné, že klienti při felinoterapii mohou rehabilitovat, což více méně probíhá na nevědomé úrovni.

Informanti spatřují přínos také pro samotné zařízení. Uvedli následující pozitiva: odlehčení pro personál, inovativní způsob aktivizace, možnost více rozšířit nabídku služeb, větší atraktivnost zařízení a zpestření pro personál. Jak uvedl jeden z informantů, kočka je pro zařízení příjemným společníkem, jelikož evokuje pocit domova.

DVO2: Jak je felinoterapie zakomponována do péče o klienty v domově pro seniory?

Z výzkumu vyplývá, že felinoterapie je v rámci domovů pro seniory především zakomponována jako dobrovolná volnočasová aktivizační služba, která má za cíl vyvolat u klientů dobrou náladu, příjemné pocity a celkově vytvořit psychickou pohodu. Elichová (2017) se shoduje a uvádí, že hlavním záměrem felinoterapie je aktivizace seniorů. Felinoterapie také napomáhá ke zlepšení a podpoře sociálních interakcí. Dále výzkum ukázal, že se jedná o podpůrnou rehabilitační aktivitu, kterou klienti praktikují v podstatě podvědomě. Informant 4 doslova uvádí: *„Někdy ti lidé bohužel nechtějí spolupracovat s rehabilitačním pracovníkem, protože jak víme, když je nějaký defekt na končetině, tak někdy ta končetina i bolí. Takže už jenom ta bolest odrazuje toho člověka od toho, aby dělala to, co ten terapeut na něm chce a s tou kočkou na to zapomene.“* Z výzkumného šetření také vyplynulo, že felinoterapii poskytují pouze dva domovy pro seniory z šestatřiceti v Jihočeském kraji. Dle mého názoru, je tato forma zooterapie stále málo využívaná, není příliš známá, nedá se říci, že by byla felinoterapie uceleně a odborně zakomponována do péče o klienty.

8. ZÁVĚR

Výzkum ukázal, že mezi nejčastější využívané metody patří aktivity za pomoci zvířat a terapie za pomoci zvířat. Felinoterapie je poskytována návštěvní službou. Klienti se do felinoterapie zapojovali převážně aktivním způsobem. Mezi nejčastější aktivity patřilo hlazení, česání a chování kočky. Důležitou součástí felinoterapie byla také komunikace s klienty. V rámci výzkumu se potvrdily teoretické poznatky ohledně pozitivního vlivu felinoterapie. Přítomnost kočky a celkový průběh felinoterapie byl efektivní zejména z psychosociálního a fyzického hlediska. U klientů například dochází ke zlepšování nálady, podpoře sociálního kontaktu, zmírnění bolestí, odbourání každodenního stereotypu a ke zlepšení jemné motoriky. Je zřejmé, že felinoterapie se využívá jako podpůrný prostředek k rehabilitaci a následné rekonvalescenci. Z výzkumu vyplynulo, že návštěvy s kočkou jsou přínosem i pro zařízení, a to především co se týče pracovního odlehčení pro personál a zpříjemnění celkového klimatu zařízení. Felinoterapie zároveň představuje inovativní formu aktivizace, pomocí které domovy pro seniory rozšíří svou nabídku služeb, a pro klienty se tak mohou stát jako zařízení atraktivnější. Velice nejednotné jsou oblasti, které se týkají vzdělání, financování a personálního zajištění. A to především díky tomu, že felinoterapie není doposud legislativně ukotvena.

Musím konstatovat, že bakalářská práce by mohla obsahovat ucelenější pohled dané problematiky, kdyby se do spolupráce zapojily také domovy pro seniory poskytující felinoterapii, což bohužel díky pandemii COVID-19 nebylo možné.

Bakalářská práce slouží jako zdroj informací o poskytování felinoterapie v rámci Jihočeského kraje, tyto informace mohou využít dobrovolníci, pracovníci poskytující felinoterapii, domovy pro seniory a široká veřejnost. Došla jsem k závěru, že v České republice je felinoterapie stále málo rozšířená a její poskytování není zcela organizované. V domovech pro seniory by tato všestranně aktivizační činnost měla mít do budoucna větší využití, jelikož ve velké míře přispívá k zlepšení kvality života seniorů.

9. SEZNAM LITERATURY A ZDROJŮ

1. BICKOVÁ, J., ed., 2020. *Zooterapie v kostce: minimum pro terapeutické a edukativní aktivity za pomoci zvířete*. Praha: Portál, 277 s. ISBN 978-80-262-1585-1.
2. BICKOVÁ, J., PROKOPOVÁ, Z., 2020. Úvod do problematiky zooterapie. In: BICKOVÁ, J., ed. *Zooterapie v kostce: minimum pro terapeutické a edukativní aktivity za pomoci zvířete*. Praha: Portál, s. 22-30. ISBN 978-80-262-1585-1.
3. BICKOVÁ, L., HRDINOVÁ, D., 2011. Standardy kvality a jejich provázanost. In: BICKOVÁ, L. *Individuální plánování a role klíčového pracovníka v sociálních službách*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb České republiky, s. 51-70. ISBN 978-80-904668-1-4.
4. ÇAKICI, A., KÖK, M., 2020. Animal Assisted Therapy. *Psikiyatride Guncel Yaklasimler* [online]. 12(1), 117-130 [cit. 2021-1-28]. DOI: 10.18863/pgy.526378. ISSN 13090674. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=20&sid=f64fd779-d66e-4ae0-8d1c-43600dbd4f6c%40sdc-v-sessmgr03>
5. ČELEDOVÁ, L., KALVACH, Z., ČEVELA, R., 2016. *Úvod do gerontologie*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 154 s. ISBN 978-80-246-3404-3.
6. ČEVELA, R., KALVACH, Z., ČELEDOVÁ, L., 2012. *Sociální gerontologie: úvod do problematiky*. Praha: Grada, 264 s. ISBN 978-80-247-3901-4.
7. ELICHOVÁ, M., 2017. *Sociální práce: aktuální otázky*. Praha: Grada, 262 s. ISBN 978-80-271-0080-4.
8. ESAAT, © 2021. *Definition of animal-assisted therapy*. [online]. Esaat.org. [cit. 2020-10-15] Dostupné z: https://www.en.esaat.org/fileadmin/migrated/content/uploads/Definition_of_AAT.pdf
9. FREEMAN, M., 2007. Terminologie v zooterapii. In: VELEMÍNSKÝ, M. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, s. 30-37. ISBN 9788073221096.
10. GARDIÁNOVÁ, I., HEJROVÁ, P., 2015. The use of small animals – mammals, birds, fish in zootherapy. *Kontakt* [online]. 17(3), 194–198 [cit. 2021-03-16].

DOI: 10.1016/j.kontakt.2015.08.008. ISSN 1804-7122. Dostupné z:
https://www.researchgate.net/publication/282445966_The_use_of_small_animals_-_Mammals_birds_fish_in_zootherapy

11. HENDL, J., 2016. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 4., přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 437 s. ISBN 978-80-262-0982-9.
12. HOLCZEROVÁ, V., DVOŘÁČKOVÁ, D., 2013. *Volnočasové aktivity pro seniory*. Praha: Grada, 96 s. ISBN 978-80-247-4697-5.
13. HOLEČKOVÁ, M., K., 2019. Sociální služby pro seniory a kvalita sociálních služeb. In: ONDRUŠOVÁ, J., KRAHULCOVÁ, B. *Gerontologie pro sociální práci*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, s. 61-74. ISBN 978-80-246-4383-0.
14. HOLMEROVÁ, I., JURAŠKOVÁ, B., ZIKMUNDOVÁ, K., 2007. *Vybrané kapitoly z gerontologie*. 3., přeprac. a dopl. vyd. Praha: EV public relations, 143 s. ISBN 978-80-254-0179-8.
15. HYPŠOVÁ, D., 2018. *Felinoterapie 1*. [online] [cit. 2021-02-23]. Dostupné z: <https://www.ifauna.cz/kocky/clanky/r/detail/8353/felinoterapie-1/>
16. HYPŠOVÁ, D., 2019. *Felinoterapie 2. díl – Existuje nejvhodnější plemeno pro felinoterapii?* [online] [cit. 2021-02-26]. Dostupné z: <https://www.ifauna.cz/kocky/clanky/r/detail/8384/felinoterapie-2-dil-existuje-nejvhodnejsi-plemeno-pro-felinoterapii/>
17. HYPŠOVÁ, D., KADLECOVÁ, E., HASTRMANOVÁ, L., LOUVAROVÁ, J., KŘEMENOVÁ, E., 2020. Felinoterapie. In: BICKOVÁ, J., ed. *Zooterapie v kostce: minimum pro terapeutické a edukativní aktivity za pomoci zvířete*. Praha: Portál, s. 137-170. ISBN 978-80-262-1585-1.
18. IAHAIO, 2014 - 2018. White Paper: The IAHAIO Definitions for Animal Assisted Intervention and guidelines for wellness of animals involved in AAI. [online] [cit. 2020-11-12]. Dostupné z: https://iahaio.org/wp/wp-content/uploads/2018/04/iahaio_wp_updated-2018-final.pdf
19. JANIŠ, K., SKOPALOVÁ, J., 2016. *Volný čas seniorů*. Praha: Grada, 160 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5535-9.
20. KADLECOVÁ, E., 2011. Zelená pro felinoterapii? In: *Sborník: „Má zooterapie zelenou?“* [online]. Dobrovolnické centrum Fakultní nemocnice v Motole, s. 30-32. [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/1215175-Dobrovolnicke-centrum-fakultni-nemocnice-v-motole-ma-zooterapie-zelenou.html>

21. KADLECOVÁ, E., 2015. *Co je to felinoterapie*. [online] [cit. 2021-02-12]. Dostupné z: <http://www.modrykocour.cz/kockocteni/zajimavosti/co-je-to-felinoterapie>
22. KLECH, P., 2014. Zooterapie (animoterapie). In: MÜLLER, O. *Terapie ve speciální pedagogice*. 2., přeprac. vyd. Praha: Grada, s. 449-492. ISBN 978-80-247-4172-7.
23. *Kočky: poznáváme a určujeme*. 2009. Praha: Svojtka & Co, 128 s. ISBN 978-80-256-0228-7.
24. KOHOUTOVÁ, P., GARDIÁNOVÁ, I., 2013. Využití koček v zooterapii. *Kontakt* [online]. 15(3), 282-288 [cit. 2021-02-12]. DOI: 10.32725/kont.2013.034. ISSN 1804-7122. Dostupné z: <https://kont.zsf.jcu.cz/pdfs/knt/2013/03/08.pdf>
25. KRAHULCOVÁ, K., 2016. *Terminologie z oblasti terapií ve speciální pedagogice*. In: KROUPOVÁ, K. *Slovník speciálněpedagogické terminologie: vybrané pojmy*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada), s. 279-310. ISBN 978-80-247-5264-8.
26. KRATOCHVÍLOVÁ KŘEMENOVÁ, R., 2018. Adaptační proces klienta seniora v zařízení sociálních služeb. *Odborný časopis Sociální služby*. (20)5, s. 14-15. ISSN 1803-7348.
27. LESER, M. 2012. *Vztah člověka a zvířat: využití zvířat ve švýcarských pobytových zařízeních sociálních služeb*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb České republiky, 90 s. ISBN 978-80-904668-4-5.
28. MALÍKOVÁ, E., 2020. *Péče o seniory v pobytových zařízeních sociálních služeb*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada Publishing, 304 s. ISBN 978-80-271-2030-7.
29. MIOVSKÝ, M., 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. 332 s. ISBN-10: 80-247-1362-4.
30. NAGASAWA, T., OHTA, M., UCHIYAMA, H., 2020. Effects of the characteristic temperament of cats on the emotions and hemodynamic responses of humans. *PLoS ONE* [online]. 15(6), 1-15 [cit. 2021-3-20]. DOI: 10.1371/journal.pone.0235188. ISSN 19326203. Dostupné z: <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0235188>

31. NCHK, 2010. *Metodika felinoterapie včetně loutkových pohádek*. [online]. Nezávislý chovatelský klub. [cit. 2021-01-12]. Dostupné z: <https://www.felinoterapie-nchk.cz/clanky/klubove-dokumenty/metodika-felinoterapie-vcetne-loutkovych-pohadek.html>
32. NCHK, 2010. *Normy Praxe*. [online]. Nezávislý chovatelský klub. [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <https://www.felinoterapie-nchk.cz/clanky/klubove-dokumenty/normy-praxe.html>
33. ONDRUŠOVÁ, J., KRAHULCOVÁ, B., 2019. *Gerontologie pro sociální práci*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 368 s. ISBN 978-80-246-4383-0.
34. PECHOVÁ, K., KOSOVÁ, M. 2019. Sociální práce v domovech pro seniory. In: ONDRUŠOVÁ, J., KRAHULCOVÁ, B. *Gerontologie pro sociální práci*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, s. 173-180. ISBN 978-80-246-4383-0.
35. Pet Partners, 2019. *A Beginner's Guide to Animal-Assisted Intervention Terminology*. [online]. Petpartners.org. [cit. 2020-10-15] Dostupné z: <https://petpartners.org/blog/a-beginners-guide-to-animal-assisted-intervention-terminology/>
36. REICHEL, J., 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada. 192 s. ISBN 978-80-247-3006-6.
37. SAK, P., KOLESÁROVÁ, K., 2012. *Sociologie stáří a seniorů*. Praha: Grada, 226 s. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3850-5.
38. SEIDL, D., 2009. *Život s kočkou: správná péče, výživa a vhodné hry*. V Praze: Knižní klub, 120 s. ISBN 978-80-242-2247-9.
39. SCHAEROVÁ, B., 2012. Zvířata v domově – příklady realizace v běžném životě domova. In: LESER, M. *Vztah člověka a zvířat: využití zvířat ve švýcarských pobytových zařízeních sociálních služeb*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb České republiky, s. 45-49. ISBN 978-80-904668-4-5.
40. SŮVOVÁ, Z., MALIVÁNKOVÁ WASKOVÁ, M., 2011. Černá kočka, bílý kocour - Kočka v českém středověku a raném novověku. *Vesmír* [online]. 90(7) [cit. 2021-02-18]. ISSN 0042-4544. Dostupné z: <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2011/cislo-7/cerna-kocka-bily-kocour.html>

41. SVOBODOVÁ, I., 2010. *Využití zvířat v zoorehabilitaci*. V Praze: Česká zemědělská univerzita v Praze, 126 s. ISBN 9788021321298.
42. TICHÁ, V., 2007. Legislativní úprava týkající se praktikování zooterapie. In: VELEMÍNSKÝ, M. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, s. 47-49. ISBN 9788073221096.
43. TOMASZEWSKA, K., BOMERT, I., WILKIEWICZ-WAWRO, E., 2017. Feline-assisted therapy: Integrating contact with cats into treatment plans. *Polish Annals of Medicine* [online]. 24(2), 283-286. [cit. 2021-1-28]. DOI: 10.1016/j.poamed.2016.11.011. ISSN 12308013. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=18&sid=f64fd779-d66e-4ae0-8d1c-43600dbd4f6c%40sdc-v-sessmgr03>
44. TVRDÁ, A., 2020. *Canisterapie: zvíře v sociálních službách*. Praha: Plot, 136 s. ISBN 978-80-7428-366-6.
45. TVRDÁ, A., PALME, K., THELENOVÁ, K., 2017. Pes-asistent psychosociální rehabilitace – nový trend ve vzdělávání sociálních pracovníků. In: POSPÍŠIL, D., SMUTKOVÁ, L. (eds). *Podpora člověka v jeho přirozeném prostředí: sborník vědeckých textů z mezinárodní vědecké konference XIII. Hradecké dny sociální práce, Hradec Králové 23. až 24. září 2016 = Support of Person in Community : anthology of contributions of international scientific conference the XIII. Hradec Days of Social Work, Hradec Králové 23-24 September 2016*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, s. 360-369. ISBN 978-80-7421-121-8.
46. VÁVROVÁ, S., 2015. Decision-making in Seniors Regarding Residential Social Services. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* [online]. 174, 908-915 [cit. 2021-03-28]. DOI: 10.1016/j.sbspro.2015.01.711. ISSN 18770428. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042815007624>
47. WHO, 2018. *Ageing and health*. [online] [cit. 2021-03-24]. Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health>
48. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, 2006. [online]. [cit. 2021-03-19]. In: *Sbírka zákonů České republiky*. částka 37, s. 1266-1274. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2006&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=16>

10. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Záznamový arch pro polostrukturovaný rozhovor s felinoterapeuty

Příloha č. 2: Vzor informovaného souhlasu

Příloha č. 3: Seznam tabulek

Příloha č. 4: Seznam schémat

Příloha č. 1: Záznamový arch pro polostrukturovaný rozhovor s felinoterapeuty

Záznamový arch pro polostrukturovaný rozhovor

s felinoterapeuty

SOCIODEMOGRAFICKÉ ÚDAJE

1. Pohlaví
2. Věk
3. Nejvyšší dosažené vzdělání?
4. Působíte pod nějakou zaštiťující organizací nebo provádíte felinoterapii samostatně?
5. Jak dlouhá je Vaše praxe v oblasti felinoterapie?

VZDĚLÁNÍ

1. Jaké vzdělání musíte mít pro poskytování felinoterapie?
2. Jak probíhá další vzdělávání v oblasti felinoterapie?
3. Jakým způsobem probíhají supervize?

FELINOTERAPIE V DOMOVECH PRO SENIORY

1. Jakým způsobem jste navázala spolupráci s domovem pro seniory?
2. Poskytujete felinoterapii individuální nebo skupinovou formou?
3. Jakým způsobem felinoterapie probíhá v domovech pro seniory?
4. Jak se klienti domova pro seniory zapojují do felinoterapie?
5. Jak často poskytujete felinoterapii v domově pro seniory?
6. Kdo z pracovníků domova pro seniory se podílí na felinoterapii?
7. S jakým plemenem kočky pracujete?
8. Jaké plemeno kočky je vhodné pro felinoterapii?
9. Jaké speciální pomůcky využíváte během felinoterapie?
10. Jak zabezpečujete welfare kočky?
11. Jakým způsobem vedete dokumentaci o felinoterapii?
12. Jakým způsobem je zajištěno financování felinoterapie v rámci zařízení?

PŘÍNOS FELINOTERAPIE

1. Jaký je přínos felinoterapie u seniorů?
2. Jaký je přínos felinoterapie pro zařízení?
3. Jaké příklady dobré praxe mi můžete uvést?
4. Jaký je přínos návštěvního programu?
5. Jaký je přínos rezidentního programu?

Příloha č. 2: Vzor informovaného souhlasu

Informovaný souhlas

Vážená paní, vážený pane,

obracím se na Vás s prosbou o spolupráci. V současné době vypracovávám závěrečnou práci, v rámci které provádím výzkum, jehož cílem je zjistit, jak probíhá felinoterapie v domovech pro seniory. Použita bude metoda dotazování, technika polostrukturovaný rozhovor. Polostrukturované rozhovory budou realizovány s cca 5 pracovníky věnující se poskytování felinoterapie. Rozhovor bude trvat přibližně 45 - 60 minut. Z účasti na výzkumu pro Vás vyplývá tato výhoda: poskytnutí výsledků bakalářské práce, které mohou být přínosné pro felinoterapeuty, domovy pro seniory i širokou veřejnost. Všechny získané údaje budou zpracovány anonymně a použity výhradně k potřebám vypracování bakalářské práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že souhlasím s účastí na výše uvedeném výzkumu. Studentka mne informovala o podstatě výzkumu a seznámila mne s cíli, metodami a postupy, které budou při výzkumu používány, stejně jako s výhodami a riziky, které pro mne z účasti na výzkumu vyplývají. Souhlasím s tím, že všechny získané údaje budou anonymně zpracovány a použity pro účely vypracování závěrečné práce studentky.

Měla jsem možnost si vše řádně, v klidu a v dostatečně poskytnutém čase zvážit. Měla jsem možnost se studentky zeptat na vše pro mne podstatné a potřebné. Na tyto dotazy jsem dostala jasnou a srozumitelnou odpověď.

Prohlašuji, že beru na vědomí informace obsažené v tomto informovaném souhlasu a souhlasím se zpracováním osobních a citlivých údajů účastníka výzkumu v rozsahu, způsobem a za účelem specifikovaným v tomto informovaném souhlasu.

Tento informovaný souhlas je vyhotoven ve dvou stejnopisech, každý s platností originálu, z nichž jeden obdrží účastník výzkumu (nebo zákonný zástupce) a druhý studentka.

Jméno, příjmení a podpis účastníka výzkumu (zákonného zástupce): _____

V _____ dne: _____

Jméno, příjmení a podpis studentky: _____

Příloha 3: Seznam tabulek

Tabulka 1: Časový harmonogram

Tabulka 2: Domovy pro seniory poskytující felinoterapii v Jihočeském kraji

Tabulka 3: Sociodemografické údaje

Tabulka 4: Způsoby poskytování felinoterapie

Příloha 4: Seznam schémat

Schéma 1: Průběh felinoterapie

Schéma 2: Využívané pomůcky

Schéma 3: Přínos felinoterapie

Schéma 4: Přínos felinoterapie pro zařízení

Schéma 5: Plemena pro felinoterapii

Schéma 6: Zapojení personálu do felinoterapie

Schéma 7: Vedení dokumentace

Schéma 8: Financování felinoterapie